

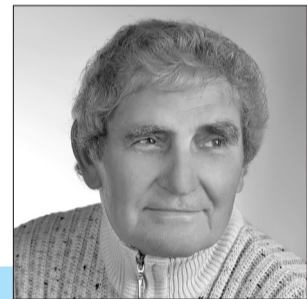
Про що говорили за круглим столом "Просвіти" – читайте на стор. 2

БОГДАН САВАК

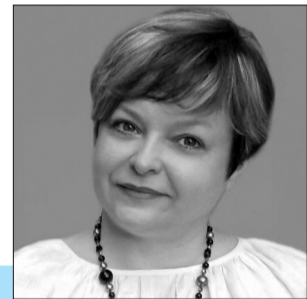
6

СВЯТОСЛАВ
ВАСИЛЬЧУК

7

ЯРОСЛАВА РІЗНИКОВА

9

Системно реагувати на виклики

Микола ГОЛОМША,
професор права,
заслужений юрист України

В інформаційному просторі з'явилась думка про "договорьонності" з рашистами, поширюється брехня, що світ вимагає від України переговорів, що Зеленському доведеться змінювати свій план – де принаймні одна офіційна заява з приводу цього? Що це насправді? Хочеться просто побажати СБУ уважно стежити за такими вкидами і відстежувати їхніх авторів, адже український народ на голову вище за них, а ці "договорьонності", як відомо з історії, не вартують паперу, на якому пишуться.

Натомість хочеться порекомендувати нашому міжнародному відомству активно вживати заходів щодо створення антипутінської коаліції, розвиваючи ініціативи Макрона, формувати інструментарій можливості розміщення контингенту іноземних військ-партнерів в Україні. Різно й системно реагувати, застосовуючи весь інструментарій міжнародних платформ на кожен, без винятку, удар по Україні за межами лінії зіткнення, частіше звертатися до Генасамблеї ООН, оскільки там рашисти не мають права "вето", домагатися тиску міжнародного співтовариства на виконання рішення Генасамблеї ООН про припинення агресії на противагу позиції кремля "о досягненнях цілей сво". Саме на тих платформах демонструвати стерті, у прямому розумінні, з лица землі міста й села в Україні, показувати каліцтва дітей і дорослих, щоб розбудити міжнародну спільноту. Ідентифікувати і домагатися притягнення до відповідальності посадових осіб мінбвиств рф, їхніх посіпак, оголошувати їх у розшук.

"Єдиний марафон" має активно розвінчувати "іпсо", адже путіністи вправні в інфопросторі і вміло їздять по вухах, мовляв, світ втомиться, а вони "воспрянуть" і їхнє військо в кількості 500 тисяч зараз може перемогти наше, яке налічує щонайменше 700 тисяч. (За правилами війни військо ворога має бути більшим принаймні втричі, щоб говорити про "можливості"). Звісно ж, нам потрібен

тотальний контроль за використанням коштів і девіз: все для фронту і все для перемоги, а також послаблення тиску на бізнес.

Щодо мобілізації. Українці противляться панщині і люблять паритетний діалог, тому зарплата військовослужбовців має бути 150 тисяч гривень, а тих, хто з самого початку на війні, – 300 тисяч гривень. Тоді до війська прийдуть ветерани ЗСУ, спецслужб, правоохоронних органів віком від 35 до 55 років – так, це спеціалісти, а не "двірники", які не вміють тримати зброю в руках, а решті – заклик працювати на економіку без зайвої метушні і не на потіху ворогу. Переконали, що за таких умов не потрібно буде нікому нічого перекривати. Якщо є проблеми – говорити із суспільством керівництву держави, навіть коли скрутно і виникають складні питання, але необхідно бути щирими.

Щодо наявності коштів. Обрізати зарплату НАК "Нафтогаз" 2,2 млрд на тисячу працюючих, керівнику залізниці з кількох мільйонів, керівнику пошти, різним чиновникам із зарплатами в сотні тисяч, звернутись до партнерів з цього приводу і жорстко поставити заслін корупції. Люди, ви розумієте, що від корупційної діяльності ми можемо програти і кому тоді будуть потрібні вкрадені брудні гроші?.. А заробіток на війні – це злочин і гріх. Тут (без сарказму) потрібно кинути всі сили й засоби на війну проти ворога.

ПЕРЕДПЛАТА—2024

Тижневик "Слово Просвіти" (індекс 30617) можна передплатити у відділеннях "Укрпошти" за допомогою "Каталогу видань України" на 2024 рік (стор. 24).

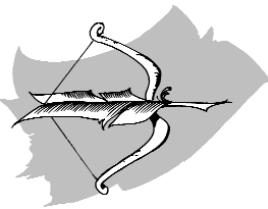
Вартість зросла вдвічі через незалежні від редакції причини і є такою:

1 міс. — 60 грн.

3 міс. — 180 грн.

6 міс. — 360 грн.

Будьмо, друзі, разом!

Від Трипілля до сьогодні

“Українська мова: від трипільських символів до сьогодні” — така тема круглого столу об’єднала 2 травня філологів, художників, письменників, філософів, музикантів, всіх небайдужих просвітян у центральному офісі Всеукраїнського товариства “Просвіта” імені Тараса Шевченка.

У своєму вступному слові голова ВУТ “Просвіта” **Павло Мовчан** наголосив на актуальності обраної теми попри всім відомі проблеми країни, що боронить свою Незалежність.

Свою чергою академік НАПН **Георгій Філіпчук** зазначив, що Україна перебуває в стані екзистенційної війни. “Як себе далі поведемо — така у нас і перспектива”, — зауважив він.

Доктор філологічних наук **Юрій Мосенкіс** розповів про свій

вагомий досвід у вивченні спадщини Трипілля і зауважив, що все доводиться робити власними силами, без фінансової підтримки з боку держави.

“Не можна весь час жити в парадигмі страждання”, — з таким лейтмотивом долучився до розмови доктор філософії **Сергій Присухін**.

Про те, як зберегти нашу українську ідентичність, говорив політик і науковець **Василь Куйбіда**, а голова Луганського обласного об’єднання “Просвіти” **Володимир Семистяга** поділився своїм особистим досвідом історика у вивченні Трипільської культури і зазначив, що досі Україна не має фахового осмислення цієї спадщини.

Письменник і науковець **Дмитро Чистяк** зупинився на

важливості популяризації книги, а художник **Василь Красьоха** говорив про мову кольорів у національному мистецтві.

Слушними думками поділилися також Людмила Лисенко, Петро Чернега, Валерій Юрченко, Кирило Стеценко, Дмитро Ломачук та інші учасники зустрічі.

Непересічне зацікавлення викликав виступ української мисткині, реконструкторки артефактів Трипільської культури **Людмили Смолякової**, інженера за фахом. Вона сказала, що засобами цієї древньої культури треба виховувати молоде покоління, і запропонувала видати “хоча б розмальовки для наймолодших українців”. Також пані Людмила, крім глибокого знання трипільської цивілізації, презентувала мінівиставку своїх робіт.

Огляд преси Про що пишуть українські друковані видання — у нашому огляді.

Громадська діячка Зоя Казанжи в “Сільських вістях” (№18, 30.04.) обурюється тим, що кошти платників податків направляються не на ЗСУ, а на фінансування “Єдиного марафону”. “Ці 1,7 мільярди з наших кишень забирають чотири олігархи — Пінчук, Ахметов, Фірташ і Коломойський. Бо це саме вони перекаляли фінансування своїх телеканалів на плечі й кишень платників податків”, — зазначає авторка. За її словами, заяви Прем’єр-міністра Шмигала про “недоцільність перенаправляти кошти з “Єдиного марафону” на ЗСУ” ганьблять країну, яка з простягнутою рукою звертається до світу і хоронить своїх найкращих синів і дочок.

Журнал “Країна” (№7, 04.04.) друкує фрагменти з інтерв’ю з державником Ігорем Юхновським, який помер наприкінці березня у віці 98 років. “Я не знаю, що значить у цій війні втратити. Але знаю, що таке не програти. Це повернути свої землі. Не половину землі. Бо той, кому залишиться друга половина, робитиме з неї більшу частину”, — цитує пана Юхновського “Країна”.

Про храм, що пам’ятає Кобзаря, пишуть “Сільські вісті” (№12, 19.03.). Газета розповідає,

як уродженець села Бігач на Чернігівщині Віктор Остапенко намагається відновити Троїцьку церкву, споруджену 1788 року. У 1960-х храм закрили, нині він потребує реставрації. Щоб урятувати святиню, 72-річний чоловік писав у всі інстанції, але так і не дочекався відповіді. Тож вирішив робити це самотужки, для чого продав батьківську хату... Видання пише, що Тарас Шевченко мешкав у Бігачі близько двох місяців, і саме там у 1847 році він написав свою останню перед арештом картину.

Прикордонники Одещини під час огляду одного з автомобілів виявили “Кобзар” 1939 року, що входить до переліку так званого стародруку і не підлягає вивезенню з України, повідомляють “Сільські вісті” (№14, 02.04.).

“Україна молода” (№18, 01.05.) повідомляє, що на Черкащині в музеї Богдана Хмельницького національного історико-культурного заповідника “Чигирин” напередодні Великодня відбулося відкриття виставки “Хрести України: Центр”. Як розповіли газеті науковці цього музею, на виставці представлено майже 1 тис. 600 хрестів, які презентують центральні області України — Черкаську, Полтавську і Кіровоградську. Це експонати з колекції єдиного в Україні і Східній Європі Громадського історико-етнографічного ставрографічного Музею Хреста з Дніпропет-

ровської області. А ще на виставці можна побачити місцеві особливості хрестів, хрести від часів Хрещення Русі, епохи Великого князівства Литовського і козацької доби до початку ХХ століття.

Надходить передплатникам число 4 (360, квітень 2024) “Української літературної газети”. Мотто номера: “У цьому світі жити неможливо, але більше ніде” (Джек Керуак). Видання оприлюднює низку публіцистичних і літературних творів. Є заява Секретаріату НСПУ щодо присутності Михайла Булгакова в українському культурному просторі. Публікуються новини про відзначення достойних. Зокрема, що на Житомирщині визначили лавреатів премії імені Івана Огієнка: Митрополита Епіфанія, Михайла Сидоржевського, Василя Марочка, Василя Красьоха, Юрія Работіна, Андрія Ковальова. Нагадаємо, що одним із засновників Огієнківської премії є ВУТ “Просвіта”. Газета також пише про нових лавреатів літературної премії імені Ірини Вільде 2024, лауреатів міжнародної літературної премії імені Василя Портяка за 2023 рік тощо. “УЛГ” повідомляє, що в Мілані відкрилась читальна зала імені загиблої української письменниці Вікторії Амеліної, а в Україні відбувся вечір-портрет “Фіалками розквітну навесні”, присвячений пам’яті письменника-воїна Максима Кривоша.

Підготував Ігор ЗОЦ

Вітаємо з відзнакою

На другий день Великодня відомий просвітянин, письменник і громадський діяч Євген Букет отримав високу відзнаку — медаль святого Архистратига Миха-

їла від Православної Церкви України “за заслуги перед Помісною Українською Православною Церквою та за жертвність і любов до України”.

— Архистратиг Михайл — покровитель мого роду і мого рідного села Грузького, тому ця відзнака особливо цінна для мене, — сказав Євген Букет. — Дякую Блаженнішому Митрополиту Київському і всієї України Епіфанію, всій Київській єпархії ПЦУ, пресвященним владикам і всечесним отцям, з якими разом ми вже зробили і ще зробимо чимало добрих справ задля утвердження помісної Української Православної Церкви. А також голові Всеукраїнського товариства “Просвіта” імені Тараса Шевченка Павлові Мовчану та всім просвітянам, які ініціювали це відзначення з нагоди найбільшого християнського свята.

Долучаємося до привітань!

Власн. інф.

“Просвіта” й молодь

Просвітяни України, крім звитяжного захисту кордонів своєї держави, багато часу присвячують вихованню підрастаючої молоді.

Голова Полтавської обласної “Просвіти” Микола Кульчинський взяв участь у студентському форумі “Студентська молодь за свободу”. Він розповів про Україну після поразки УНР та Рух опору окупантам аж до 1991 року. Говорив також про здобутки української еміграції в літературі, мистецтві, науці, збереженні національної пам’яті, шкільництві. Присутні уважно слухали і ставили запитання.

У Рівному голова міської “Просвіти” Катерина Сичик провела в музеї “Просвіта Рівненщини” зустріч із випускниками закладів освіти, батьки яких загинули в російсько-українській війні. Для школярів провели екскурсію про розвиток просвітян-

ського руху, а мисткиня Олена Медведєва подарувала учням вишиті нею “Кобзарі”. Діти також отримали “Календар патріота” та фінансову допомогу від Товариства української мови.

З Чернігова редактор обласної газети “Світ-інфо” Петро Антоненко інформує, що кошти, надані Товариством української мови, були передані через Суспільну службу України родинам, будинки яких були значно пошкоджені, та родинам, які переїхали до Чернігова з інших околиць. Також передані кошти на ліки для хлопчика-переселенця.

Товариство української мови вже понад 34 роки підтримує важливу працю “Просвіти” в Україні і бажає їй успіхів у просвітянській праці.

Віра БОДНАРУК,
голова Товариства української мови (США)
Фото з архіву Боднаруків

Вишитий “Кобзар”, м. Рівне

Мурал із генералом

Команда відомої столичної художниці Євгенії Фуллен створила в Києві найбільший у країні мурал із зображенням колишнього Головнокомандувача ЗСУ Валерія Залужного.

Євгенія Фуллен була керівни-

цею проєкту, а намалював мурал Євгеній Кучер. На створення стінопису площею понад 120 квадратних метрів у нього пішло 13 годин.

Рекорд зі створення найбільшого муралу із зображенням генерала Валерія Залужного зафіксували представники Національного реєстру рекордів України. Побачити велетенську картину можна на стіні Святошинського дитячого будинку-інтернату за адресою: вул. Михайла Котельникова, 51.

Власн. інф.
Фото з відкритих джерел

Науково-просвітницький осередок Шевченкового краю

Григорій ГОЛИШ,
кандидат історичних наук,
доцент, директор наукової
бібліотеки імені Михайла Макси-
мовича Черкаського
національного університету
імені Богдана Хмельницького

У сповненому драматизму українському сьогодні, коли у двобій з країною-агресоркою РФ вирішується доля нашого незалежного буття й державності, одне з провідних місць належить меморіалізації духовної пам'яті через розвиток національного музейництва. Такі просвітницькі осередки функціонують і в Черкаському національному університеті імені Богдана Хмельницького, це музей історії університету, Богдана Хмельницького, українського рушника, археологіч-

ний, зоологічний тощо. А віднедавна у виші з'явився ще один об'єкт духовності – музей історії книги, який створено при університетській науковій бібліотеці імені Михайла Максимовича. Зазначимо, що такі осередки книжкової пам'яті мають лише кілька українських університетів, зокрема: Львівський національний імені Івана Франка, Одеський національний імені Іллі Мечникова, Уманський національний садівництва та Ніжинський державний імені Миколи Гоголя.

Відкриттю музею в Черкаському університеті передувала велика пошукова робота колективу книгозбірні, котра тривала понад два роки. Насамперед було опрацьовано відповідні фонди Державного архіву Черкаської області, віднайдені унікальні документи з історії бібліотечної справи та книгочитання, а також відповідні сюжетні й портретні ретросвітлин. Чимало цінної інформації було почерпнуто з історичного та поточного архівів закладу, університетської книгозбірні, а також інтерв'ювання ветеранів бібліотечної справи.

Досить тривалою була й робота з пошуку експонатів для майбутнього музею. До цієї копіткої справи долучилися співробітники бібліотеки, викладачі, студенти, колеги з обласних та міських книгозбірень. У створенні музею взяли участь: ректор університету Олександр Черевко, професори Володимир Поліщук, Анатолій Чабан, Василь Мельниченко та ін.

Творча рада розробила концепцію та тематико-експозиційний план музею. У результаті дискусій вдалося спланувати непересічний інтер'єр музейної локації, що забезпечило органічну єдність усіх його компонентів: меблів, вітрин, стендів, експонатів, інформаційних матеріалів тощо.

Безпосередню реалізацію цього духовного проекту первинно було забезпечено через виго-

товлення відповідних вітрин Золотоніською меблевою фірмою, оздоблення та оформлення стендів здійснювала рекламна агенція “Життя”.

Чи не найпроблемнішим організаційним сегментом створення цього музейного об'єкту став пошук джерел фінансування. Частину витрат узяв на себе ректорат університету, забезпечивши третину бюджету проекту (40 тис. грн). Решту коштів надали спонсори: Черкаський обком профспілки працівників освіти та науки (голова на той час – заслужена працівниця освіти України Ольга Жалдак) та Черкаська обласна рада (депутатська група у складі Вадима Гайовича, Валерія Данилевського і Романа Сушенка).

Урочиста церемонія відкриття музею проходила у дні святкування 100-річчя університету – у жовтні 2021 року. Тоді з рук ректора університету професора Олександра Черевка дирекція бібліотеки отримала свідоцтво про офіційну реєстрацію музею. У його фондах нині налічується понад 350 експонатів: книг, документів, ретросвітлин, речових артефактів, творів мистецтва.

Верхню частину музейної експозиції репрезентують 12 повноколірних картин-вітражів, котрі оповідають про історичний шлях книги завдовжки в понад 5 тис. років: від глиняних табличок Месопотамії, папірусів Єгипту й пергаментів Близького Сходу, через літописання киевської доби, бібліотеку Ярослава Мудрого й початки книгодрукування до сучасної, як друканої, так і електронної книги.

У книжкових вітринах можна побачити рідкісні видання XVIII – поч. XX ст., у тому числі з книжкової колекції графів Бобринських. Серед них – видане в Парижі (XVIII ст.) повне зібрання творів Франсуа Вольтера, прижиттєве видання праць Чарльза Дарвіна, унікальні природознавчі дослідження поч. XX ст., церковно-навчальна книга “Часослов”, збірка творів Івана Франка “Semper tunc”, котра побачила світ у дореволюційному Черкаському видавництві “Сіяч” (1917 р.), репринтне видання Лавришівського Євангелія XIV ст. тощо.

Привертає увагу велика до-

бірка діаспорної літератури першої й другої хвиль української еміграції, виданої в Нью-Йорку, Відні, Вінніпезі, Парижі, Львові (часів його належності до Австро-Угорщини й Польщі). Промовистими є назви цих унікальних видань, наприклад: “Як Москва нищила Україну”, “Звідки взялася назва Русі-України?” тощо.

Не залишає байдужими відвідувачів музею й літературна Шевченкіана, де до огляду пропонуються прижиттєві та по смертні видання Шевченкового “Кобзаря”, окремі твори національного пророка, а також рідкісна література першої половини минулого століття про його творчість.

Варта особливих акцентів музейна колекція навчальної ретролітератури, де поряд із посібниками XIX – поч. XX ст. є й навчальні книги колишніх професорів університету середини минулого століття (за їхніми підручниками тоді навчалися студенти та учні всієї України). Йдеться, зокрема, про “Біохімію” Федора Бочечка (колишнього ректора університету), “Геометрію” Олександра Семеновича, “Фізику” Михайла Фонкіча та Григорія Бугаєнка, “Фізичну хімію” Онуфрія Білого, “Курс сучасної української літературної мови” Михайла Жовтубрюха та ін.

Неабияку зацікавленість відвідувачів музею викликає й добірка книг з автографами відомих авторів. У музеї зберігаються друковані твори з дарчими підписами Павла Тичини, Ліни Костенко, Дмитра Павличка, Павла Загребельного, Олександра Ковиньки, Івана Драча, Василя Захарченка, Миколи Негоди, Сергія Носаня, Миколи Жулинського та ін.

Окрема експозиційна вітрина присвячена незвичайним книгам: оригінальним за поліграфічним оформленням та особливостями подачі інформації. Тут можна побачити видання з двома паралельними текстами (українською та англійською мовами), з розташуванням читальних рядків як зліва направо, так і справа наліво, книги у футлярі, з незвичайними обкладинками тощо.

На спеціальних стендах ек-

спонуються копії архівних документів та ретросвітлин, які відображають як бібліотечну минувшину Шевченкового краю, так і сторінки історії нашої університетської книгозбірні, є і портретна фотогалерея найвідоміших функціонерів бібліотечної справи.

У доволі об'ємній вітрині демонструються й власні видання наукової бібліотеки, які побачили світ в останнє десятиріччя. Тут можна побачити не лише традиційні для бібліотечних установ бібліографічні та біобібліографічні покажчики чи інформаційні видання, а й навчальні та методичні посібники, науково-популярні та біографічні книги. У їхньому числі – анотований бібліографічний покажчик “Від ювілею до ювілею. Шевченкознавчі студії викладачів ЧНУ ім. Б. Хмельницького: 1964–2014”, біобібліографічні покажчики серії “Вчені України”, довідник “Краєзнавці Черкащини”, збірник “2300 вибраних мудрих думок про книгу і читання”, фундаментальні краєзнавчі видання “Подорож Златокраєм”, “Село Деньги в українській історії” та ін.

У нижніх вітринах експонуються газети та журнали кінця XIX – поч. XX ст., а також артефакти, які супроводжували повсякденність бібліотек та їхніх читачів. Зокрема, це гасова лампа, раритетні лічильники книговидач, множильні та штампувальні пристрої, друкарська машинка тощо. Відвідувачі мають змогу побачити й особисті речі класиків новітньої української літератури Івана Драча й Миколи Негоди.

Окрасою музейної експозиції є твори образотворчого мистецтва, подаровані відомими майстрами пензля й різця. Експонується колекція книжкових ілюстрацій та есклібрисів роботи нашого земляка, академіка, народного художника України Василя Перевальського. Серед них – ілюстрації до творів Івана Франка, Павла Грабовського, Павла Тичини, Максима Рильського, Олеся Гончара, Івана Драча, а також до видань українського пісенного фольклору. У мистецькій мінігалереї – пейзажі та акварелі народних художників України Івана Фізера та Івана Бондаря, заслужених художників Віктора Олексенка і Віктора Афоніна, батики заслуженої художниці Тетяни Касян та гобелени заслуженої художниці Олександри Теліженко. А заслужений художник, член Гільдії українських медальєрів Віктор Крючков подарував музею добірку настільних медалей, присвячених видатним українцям – Тарасу Шевченку, Євгену Сверстюку, Юрію Горліс-Горському, Василю Симоненку, Тодосю Осьмаччі.

Про драматичні реалії воєнного часу нагадують стенд “Кодекс патріота України”, укладений професором Миколою Іщенком, прапор 118-ї Черкаської бригади територіальної оборони з підписами її бійців, які боронять Україну у війні з рашистами, а також добірка мілітарних артефактів.

Музей історії університетської книги став вагомим центром науково-просвітницької роботи не лише нашого вишу, а й усього Черкаського краю. Звісно, пріоритетним напрямком діяльності є організація екскурсій. Згідно зі статистикою, за два з половиною роки функціонування музею проведено понад 100 тематичних екскурсій, а число відвідувачів сягнуло майже 1900 осіб. Музей відвідало й чимало відомих наших сучасників, які залишили свої записи у Книзі відгуків. Серед них – Іван Заєць, народний депутат України п'яти скликань, повний кавалер ордена “За заслуги”, академік-правник В'ячеслав Борисов, Шевченківський лавреат Володимир Недак, відомий письменник Станіслав Стеценко, колишній голова Державного комітету телебачення і радіо Юрій Плаксук, провідна наукова співробітниця Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України Галина Бондаренко, відомий журналіст і громадсько-політичний діяч Роман Сушенко, народна артистка України Лідія Зайнчківська, заслужений артист України Петро Авраменко, кийський професор Микола Тимошик та ін. Залишили свої автографи у Книзі відгуків і літературна редакторка газети “Слово Просвіти” Галина Дацюк та голова Черкаського обласного об'єднання ГО ВУТ “Просвіта” ім. Т. Шевченка Олена Феценко.

У музеї проводяться масові наукові та просвітницькі заходи: конференції, семінари, круглі столи, вебінари, презентації, перегляди нової літератури, зустрічі з цікавими особистостями, художні виставки тощо.

Як бачимо, музейний осередок наукової бібліотеки імені Михайла Максимовича відіграє важливу просвітницьку роль у житті як університету, так і Черкаського краю. Завдяки ефективному використанню музейної експозиції, проведенню науково-просвітницьких заходів у відвідувачів музею виховується шанобливе ставлення до її високошляхетності Книги, формуються сучасні знання та високі почуття патріотизму.

Інтелектуально-духовне Слово Олександри Сербенської

Василь ЛІЗАНЧУК,
доктор філологічних наук,
заслужений професор
Львівського національного
університету ім. І. Франка

Кожен серцем відчуває особливу мелодію одухотворення життєдайного часопростору доктора філологічних наук, професора Олександри Антонівни Сербенської. Її загальна сумлінна трудова діяльність вписується в поважну цифру “80”. 75 років кваліфікованої педагогічної діяльності талановитої мовознавиці Сербенської наповнені щирсердечною вдячністю тисяч вихованців за ґрунтовні знання.

2013 році.

...Науково-педагогічна праця на кафедрі української мови філологічного факультету Львівського державного (нині – національного) університету імені Івана Франка наповнювалася для Олександри Сербенської новим інтелектуальним змістом. Вона тоді навчала української мови студентів-журналістів. Мені (я вчився на заочному відділенні факультету журналістики) запам'яталася викладачка української мови величавою і шляхетною, у зачісці-короні, з гордовитою поставою, почуттям власної гідності – вимогливою і доброзичливою, справедливою й принциповою, з високими духовними помислами і любов'ю до рідної землі, української мови і культури. Такою була Олександра Антонівна Сербенська. Вона досить часто наголошує:

– Кафедра, як і загалом філологічний факультет, були для мене – тепер я це усвідомлюю особливо ясно – прекрасною школою. Тут працювали вчені з європейською освітою, відомі не лише в Україні, а й за її межами. Броніслав Кобилянський, наприклад, мав віденський докторат, знав 10 іноземних мов, у тому числі санскрит. Прекрасним організатором науки, генератором цікавих і плідних ідей був завідувач кафедри професор Іван Ковалюк. Я мала щастя контактувати з видатними особистостями-педагогами Юліаном Редьком, Петром Кострубою, Михайлом Шкільником, Олексієм Скоропадою та іншими. У тяжкі часи тоталітарної комуністичної системи вони культивували професіоналізм, пошану до української мови і культури, проявляли людську порядність.

У полоні зросійщення

Старше покоління пам'ятає, що в 60–70-ті роки минулого століття вся ідеологія і політика комуністичної партії була спрямована на формування нової історичної спільності людей різних національностей – радянський народ. У партійних документах, засобах масової інформації наголошували, що триває добровільне зближення націй і досягнення їх повної єдності на засадах російської мови і культури, московських звичаїв і традицій. Тому потрібно рішуче виступати проти національної обмеженості і винятковості, проти консервативних традицій і звичаїв та будь-яких пережитків українського буржуазного націоналізму. Все ширшим ставав розмах зросійщення, який призводив на “виногу батьків і дітей” до зменшення кількості шкіл з українською мовою викладання, ігнорування вивчення української мови і літератури в російських школах, скорочення кількості годин для української літератури і мови у середніх спеціальних і вищих навчальних закладах.

Комуністичні вожді і вождики створювали морально-психологічну атмосферу легковажного, негативного ставлення до вивчення української мови і плекалі заохочення до панування російської – “інтернаціональної мови”. На російську мову, культуру, російське друковане слово працювала вся колосальна потуга комуністично-московських центральних, всесоюзних продуцентів. У таких, м'яко кажучи, дискомфортних умовах доводилося

Надзвичайну духовно-освітню, державотворчу енергію випромінює цифра “65”. Це – роки добросердечної праці в нашому Львівському національному університеті імені Івана Франка, які тривають від 1959 р. до сьогодні. Педагогічно-наукове благословення Олександри Антонівни отримала від талановитих педагогів і відомих вчених кафедри української мови філологічного факультету. З 60-х років минулого століття навчає студентів – майбутніх журналістів – пізнавати, осмислювати неповторну таїну культури української мови і доброзичливо, вимогливо прищеплює вміння доносити до читачів, радіослухачів, телеглядачів, блогерів глибинну сутність українського слова – основи формування національної ідентичності.

Професорка Сербенська 50 років у викладацькому штаті факультету журналістики: з 1973 р. доцент кафедри стилістики і редактування; згодом 12 років завідувала цією кафедрою. Майже 30 років Олександра Антонівна – професорка кафедри радіомовлення і телебачення. На нашій кафедрі талант заслуженої професорки Львівського національного університету імені Івана Франка Олександри Антонівни Сербенської засяяв новими розважливими, розсудливими, інтелектуальними науковими візерунками.

Засіваючи добросердечним, правдивим, незгасним українським словом, Олександра Антонівна Сербенська, яка нагороджена орденом Княгині Ольги III ступеня, виростила багатий інтелектуально-педагогічний, науково-лінгвістичний, національно-духовний урожай. У цифровому вимірі – це понад 300 глибоко змістовних монографій, підручників, навчальних посібників, словників, методичних порад, брошур, передмов, наукових і публіцистичних статей, рецензій, текстів лекцій, тез і виступів на всеукраїнських і міжнародних конференціях.

Крону величчя добросердечного педагогічного, лінгвістичного світу Олександри Антонівни Сербенської живлять животворними соками корені національно-духовного галицького роду, які розрослися і набули всеукраїнської та європейської життєдайної сили. У 1997–1998 роках професор О. А. Сербенська читала лекції у Вроцлавському та Ягеллонському університетах.

Родина національно-духовна наснаженість

У пам'яті Олександри Антонівни зринає залитий сонцем рідний Золотий Потік, мальовничий куточок краси України – Поділля. Скрізь сліди історії – руїни замку XVIII ст. над Потічком, козацький брід на Дністрі, партизанські криївки часів героїчної боротьби Української Повстанської Армії проти московсько-комуністичних загарбників.

– Влітку, восени, погідної недільної днини, сестри і я з батьками залюбки бродили нашими лісами, полями, рученятами обіймали старезні буки, – згадує Олександра Антонівна. – Коли виходили на гору, звідки прогля-

дався широкий простір, тато показував нам у синій даліні обриси Карпат і затягував баритоном “У горах Карпатах хотів би я жить..”.

В історично-мемуарному збірнику “Бучаччина”, що його видано в Канаді, зазначено: “В домі Антона Сербенського було щось таке, неначе читальня. Там сходилися ближче знайомі інтелігенти, читали часописи, грали в шахи, доміно, проводили національну роботу... У Золотому Потісті існувала українська “Шаднича Спілка”, яку провадив Антін Сербенський”.

З цікавістю, уважно слухаю оповідь Олександри Антонівни: “Дитинство минало серед людей, які мене любили. І не лише мами і татко, а бабусі, дідусі, дядьки, стрийки, друзі. Для моєї Мами діти, чоловік були понад усе. Її вистачало на те, щоб дбати про побут родини, брати на себе найтяжчі обов'язки, працювати в склепі (магазині) мішаних товарів, власницею якого була (мала торговельну освіту), працювала як активний член Союзу Українок. Польські поліцаї навіть робили з цього приводу обшук у помешканні, попереджали про можливий арешт, кажучи: “Пані має дрібні діти, покиньте всякі зібрання, працю з жінками”. А збиралися часто: організували День Матері, Шевченківські свята, робили вистави на святого Миколая, вишивали для церкви. Користуючись порадами жіночих часописів, вчилися азів господарювання, брали участь у роботі “Просвіти”. Мати мала подиву гідну силу і любов до життя.

Мій тато був книголюбом. І своїм дітям передав любов до українського Слова. Яких тільки пісень ми не співали! Досі пам'ятаю зворушливу пісню-благання, з якою потіцькі діти зверталися до Бога:

*А там, на Сході, край у неволі,
Навіть молитися ворог
не дасть.*

*Боже великий, дай Україні
Силу й волю, славу і владу!*

Друга світова війна і “червонозоряне кремлівське визволення” знищило наш рід. У нас була велика родина, добре освічена. Дідусі були порядними ремісниками – мали свої майстерні, як тепер кажуть, бізнес. Бабусин брат був магістром формації, закінчив Львівський університет. Тата брат був магістром філософії”.

Не згадується, не зникає з пам'яті Олександри Антонівни жальна картина: пізно ввечері батько зі сльозами на очах кидає в піч книжку за книжкою, а полум'я зловісно скручує листок за листком. Гине, зникає усе, що так любив Антон Сербенський, що збирав роками. Була в його бібліотеці українська класика, твори галицьких письменників, багатотомна історія Михайла Грушевського, тритомна, в прекрасній оправі, Українська Загальна Енциклопедія.

– Я дуже любила ці книжки, навіть ночами читала, – гортає драматичні сторінки життя Олександри Антонівни. – На моє німе запитання батько, якому тоді ще

й сорока не було, сказав: “Так треба”. А в школі теж усе пішло шкереберть: вивозять в Сибір директора Лукасевича з сім'єю, забороняють катехізацію, насильно чіпляють червоні галстуки, сварять, щоб не ходили до церкви. Боже, як ми, четвертокласники, соромилися носити ці галстуки! Замість звичних для нас пісень, вчили нову, чужу, – “Пісню про Сталіна починаймо день, краших ми не знаємо на світі пісень”. Суцільна диявольщина!

Випробування на моральну зрілість

У життєвому часопросторі Олександри Антонівни виринають чорні смуги, які накладалися одна на одну: помирають дворічний братик Юрчик, тридцятирічна мама сестра Марійка і її дворічна донечка, татів брат Микола. Коли Лесі Сербенській виповнилося чотирнадцять, 1943 року, відійшов у вічність її сорокарічний тато. Мамі було 35, а коло неї – три донечки Леся, Дарія, Дионізія.

Злочинна, кривава війна, яку розв'язали два людиноненавистники, узурпатори – нацист Гітлер і комуніст Сталін, відкотилася на Захід, закінчилася. Щоб вижити у повоєнні роки з трьома дітьми, до знемоги працювала Софія Михайлівна. Мамина виснажливість краля Лесине серце. У голові роїлося: „Як вижити? Як допомогти мамі і сестричкам?” Під час німецької окупації Леся Сербенська закінчила торговельну школу. Тому вдалося влаштуватися на роботу у райфінвідділ. Тоді Золотий Потік мав статус районного центру, але там була лише семирічна школа. Щоби доньки здобули середню освіту, Софія Михайлівна переїхала у Бучач. У 1947 р. Леся Сербенська на відмінно закінчила школу. Але матеріальної змоги, щоби вчитися зразу у вищому навчальному закладі, не було. Працювала бібліотекарем, а потім вчителькою молодших класів у Нагірянській семирічці у передмісті Бучача.

– Коли мені уже було 22 роки, сімейна рада відпустила на навчання у Львівський педагогічний інститут. Вступила на відділ української мови та літератури, – згадує Олександра Антонівна. –

Спочатку навіть стипендії не мала, але згодом уже була іменним стипендіатом.

Рука Господня веде мене все життя.

Після закінчення педагогічного інституту Олександра Антонівна викладала українську мову та літературу в Перемишлянській середній школі. Незабаром талановиту вчительку запросили до аспірантури при кафедрі української мови Львівського державного педагогічного інституту.

Пізнання добросердечних особистостей

Цікава робота над кандидатською дисертацією про українську юридичну термінологію сприяла Олександрі Антонівні пізнавати жертвну працю української інтелігенції для розвитку рідної культури. Працюючи у спецфондах, куди аспіранти за спеціальним дозволом мали доступ, наполеглива дослідниця відкривала для себе імена українських мовознавців, правознавців, які офіційна наука в Радянському Союзі замовчувала (І. Огієнка, С. Сміль-Стоцького, О. Курило, А. Кримського, Є. Олесницького, А. Чайковського, С. Дністрянського, К. Левицького та багатьох інших). Молодий науковець мала можливість довідатися про справді подвизницьку працю членів Наукового Товариства імені Шевченка на ниві української науки і культури (зокрема термінології та словництва), якому у 2023 р. минуло 150 років.

– Роки минали. Переїхали до Львова дві молодші сестри: Дарія закінчувала педагогічний інститут, Дионізія навчалася в медичному. Згодом переїхала до нас мама. Я стала зустрічатися із Зіновієм Маланчуком. Він вчився на факультеті іноземних мов. Ріднило нас напівсирітство (його батько теж помер 40-річним). Ні кола, ні двора ні в нього, ні в мене. Ми одружилися і прожили, хоч не без труднощів, щасливе життя. У нас народилося двоє дітей: Оксана (1957 р.) і Андрій (1962 р.). Маю внучку Софію і двох правнуків – Дмитра і Данила. Мій Зіновій був сумлінним, освіченим чоловіком, любив сім'ю, дім, працював завучем у школі поблизу Львова. На жаль, він відійшов у

працювати Олександрі Антонівні Сербенській. Але вона майстерно прищеплювала студентам – майбутнім журналістам – професійно-психологічну потребу ґрунтовно вивчати і знати українську літературну мову. Друкувала статті, видавала методичні поради до вивчення української мови, навчальні посібники: “Сучасна українська літературна мова” (1973 р.), “Словник мови художніх творів Івана Франка” (1976 р.), “Складні випадки українського правопису” (1978 р.), “Методичні вказівки та контрольні-тренувальні вправи до курсу “Сучасна українська мова та практична стилістика” (у співавторстві з М. Шевченко, 1980 р.), навчальний посібник “Українська мова. Практикум” (1983 р.), Словник паронімів української мови (у співавторстві з Д. Гринчишином, 1986 р.) та інші.

Зросійшені і збільшовичені українці, прихильники так званого “природного злиття рідних і близьких між собою слів”ан, відкриті й замасковані вороги українства “натхненні і організовані” під керівництвом В. Щербиського і його “підручник” виконували таємну постанову ЦК КПРС і РМ СРСР від 26 травня 1983 р. №473 “Про додаткові заходи з поліпшення вивчення російської мови в загальноосвітніх школах та інших навчальних закладах союзних республік”.

Задушливий московсько-комуністичний наступ тривав, охоплюючи всі сфери суспільно-освітнього життя. Це болісно відчувала Олександра Антонівна. Вона два рази подавала тему докторської дисертації і обидва рази її без жодних пояснень не затверджували. Вдалося подолати кафедральний бар’єр тільки в роки так званої горбачовської перебудови. Допоміг у цьому професор В. Й. Здоровега. Докторську дисертацію на тему “Мова газети і мовотворчість журналіста в аспекті соціально-культурного розвитку суспільства” О. А. Сербенська захистила в 1992 р., коли уже була відновлена незалежність України. Але до цього дня в умовах комуністичного тоталітарного режиму, який зухвало винищував усе українське, ще треба було дожити.

Бог дарував Олександрі Антонівні мудрість, силу волі витримувати натиск кафедральської чистоти, спрямованих проти національної інтелігенції, допитливих, свідомих українських студентів. Всевишній огоргав її благодаттю, щоб не втратити національно-громадянського “Я”, не збитися на манівці, а йти чесним шляхом до вершин педагогічно-наукової, суспільно-громадської діяльності. Головна мета мовної особистості Олександри Антонівни – формувати у студентів – майбутніх журналістів – розуміння, що кожна людина повинна дбати про культуру власного мовлення, бути вкрай чуйною до Слова, бо рівень розвитку української мови, як і мови кожного народу, залежить від рівня індивідуального мовлення тисяч, мільйонів мовців. З цієї метою видає практикуми “Українська мова в засобах масової інформації”, тексти лекцій “Основи мовотворчості журналіста в інтерпретації Івана Франка”, публікує статті “Словник мови художніх творів Івана Франка”, “Франкова концепція духовності”, “Роль Івана Франка у становленні і розвитку газетно-публіцистичного стилю української мови”, “Мовна особистість і шляхи її формування в інтерпретації професора Івана Огієнка”, “Проблеми мови і політики

в працях професора Романа Смаль-Стоцького”, “Образ українського журналіста в інтерпретації Івана Кедрина” та ін.

Вболівання за культуру рідної української мови було морально-психологічною мотивацією створення “Словника труднощів української мови”. Доцент А. О. Капелюшний згадує, що Олександрі Антонівні, мабуть, легше було дібрати колектив авторів і виконати творчу роботу, ніж надрукувати цю працю. Насторожувало в ній пильних цензорів усе, починаючи з назви. Мовляв, яких труднощів могла зазнавати українська мова в щасливі часи вдосконалення розвинутого соціалістичного суспільства в СРСР? Зрештою, О. А. Сербенській вдалося зробити неймовірне. У 1989 р. Словник вийшов у видавництві “Радянська школа” накладом 140 тисяч примірників.

Науковий мовотворчий світ

Поглибленого інтелектуально-духовного, психолого-педагогічного змісту набула науково-освітня і громадська діяльність О. А. Сербенської, коли українці відновили незалежність своєї Батьківщини. З ініціативи, безпосередньої участі і за загальною редакцією Олександри Антонівни Сербенської колектив фахових, дружніх авторів створив і у 1994 р. видав навчально-методичний посібник “Антисуржик: Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити”. Олександра Антонівна із вдячним задоволенням розповідає, що перше видання “Антисуржика” мало щасливу й цікаву долю. Цю невеличку книжечку, скромно оформлену, видану на газетному папері у складний час безгрошів’я, упродовж кільканадцятих років успішно розповсюджували в усіх регіонах України. Обізнані з нею і за кордоном. “Антисуржик” партіями замовляли новостворені в столиці міністерства, фрагменти з нього передруковували в пресі, використовували у радіожурналі “Слово”, розміщували в мережі Інтернет. Книжка збагачувала знаннями вчителів, учнів, студентів, гуманітаріїв і негуманітаріїв, вона стимулювала багатьох до написання “метеликів” з проблем мовленнєвої культури.

Друге видання “Антисуржика” за результатами Всеукраїнського рейтингу “Книга Року” увійшло до короткого списку в номінації “Обрії”. У вступному слові до 3-го видання “Антисуржика” (2017 р.), доповненого і переробленого, О. А. Сербенська наголосила, що “наш простір, перебуваючи в тенетах хаосу мовних проблем, потребує *інтенсивної* терапії. Незрима спільнота здорових сил українства чимало робить для того, щоб зберегти самобутність рідної мови, опотужнити її функціональну силу, позбутися українсько-російських гібридів”, щоби одухотворено повернутися до рідного мовного дому. Однак на шляху до осяяного українського національного дому постала нова тернова, отруйна перепона – глобальна англїзація.

Безперечно, англійську мову, як будь-яку іншу іноземну мову, треба достеменно знати. Але ми не маємо морального права псувати, калічити багату українську мову різними іноземними покручами. Щоби подолати англїзми, які нівечать українську мову, автори книжки “Англїзми і протианглїзми...” Ірина Фарїон, Галина Помилуйко-Недашківська і Ганна Бордовська запропонували використовувати їхні українські

відповідники як *протианглїзми*. У книжці названо і ґрунтовно схарактеризовано 100 англїзмів і протианглїзмів.

На мою думку, досвід інтелектуальної боротьби Олександри Сербенської із російщенням, суржиком, за повернення українців до цілющих джерел Богом даної української мови, треба також використовувати у науково-просвітницькій діяльності на ниві знешкодження глобальної англїзації. Адже мовний покруч породжує покруч думки, покруч суспільної думки, калічить національний духовний світ.

Світосприймання, духовні орієнтири, національно-ціннісні настанови Олександри Антонівни Сербенської, сприймання і творення позитивного образу України формувалися не лише в інтелігентній галицькій родині. Потужний “духовний та інтелектуальний розвиток творчо обдарованої особистості відбувався під впливом наших Великих, серед яких особливе місце посідає Іван Франко” (Л.Масенко). Захоплення творами, яке згодом переросло у глибокий лінгвістичний аналіз мовного світу Івана Франка, життєдайно вилилося у ґрунтовну працю “Мовний світ Івана Франка. Статті, роздуми, матеріали” (2006 р.).

Аналізуючи проблеми мовної комунікації в аспекті практики і теоретичних засад Франка-журналіста, Олександра Сербенська актуалізувала міркування письменника про мовний генотип особистості, який накладає свій відбиток на характер її мовленнєвої діяльності. Доценти Марія Білоус і Зеновій Терлак наголосили, що різноманітна, багатаспектна, оригінальна книга О. А. Сербенської “Мовний світ Івана Франка...” – це вислід її багаторічної й ґрунтовної праці, одна з магістральних тем її наукових досліджень.

Українське Слово на чатах

Академік О. А. Сербенська ввела у науковий лінгвістичний обіг статті Івана Франка “Двоязичність і дволичність”, “Сухий пенъ”, які радянське франкознавство свідомо замовчувало і не включало ні у двадцятитомне, ні у п’ятдесятитомне зібрання його творів. У першій із них об’єктом критики Івана Франка – відступництво від рідної мови, а в другій – сумнозвісний Емський указ (1876 р.) про заборону української мови, який відобразив реальне втілення імперської антиукраїнської політики царської Росії. Розкриваючи філософську підоснову лінгвістичної концепції Івана Франка, О. А. Сербенська підкреслює, що письменник завжди тонко відчував “живий організм мови” і був переконаний, що “живий язик можна і треба студіювати як живу рослину, але не можна і не слід засушувати і закопувати в мертві правила і замули”.

У найновішому науковому, психолого-педагогічному дослідженні “Голос і звуки рідної мови” (2020 р.) авторитетна мовна особистість О. А. Сербенська наголосила: “Іван Франко, вільно почувачуєчись у стихії живого слова інших народів, прекрасно обізнаний із багатотрадиційною українською усною мовою, з його дивно органічною, як сам наголошував, неповторною звуковою основою, усвідомлюючи виняткову роль живого слова у збереженні рідної мови від можливих деформацій, трактує його як щит від московщення, прикметником *український* стверджував національ-

ну самобутність часто зневажаного рідного слова”. Адже слово – це не лише довільне поєднання звуків, а ключ до образу, явища, поняття. Українській мові властива своя *національна мелодія*, і важливо добре пізнати її, щоб уміти ту мелодію *вспівати*, повернути кожному українцеві приспану родову пам’ять.

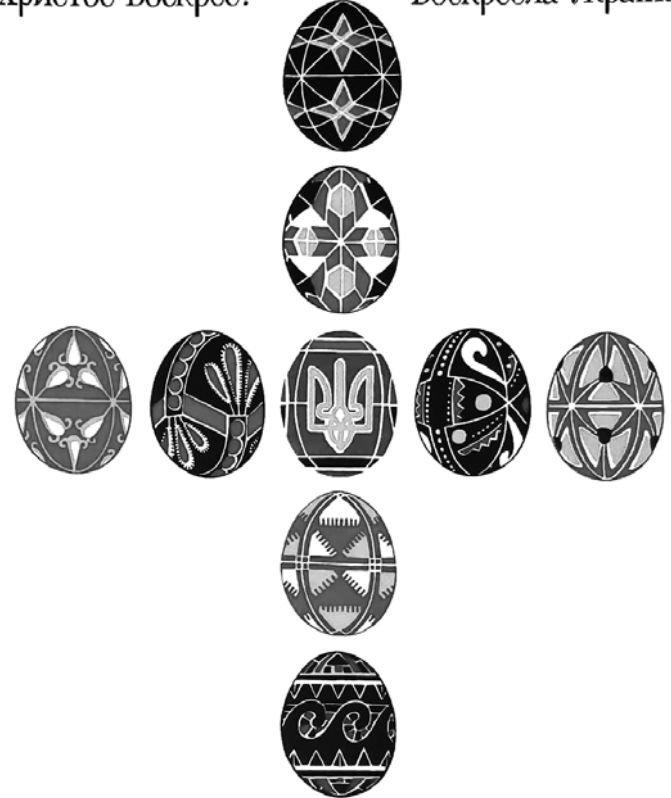
У біографічних роздумах Олександра Антонівна Сербенська написала: “Хтось з мудрих сказав: не говори про себе лише добре, бо не повірять, не говори багато поганого, бо подумаютъ ще гірше. А Франко любив казати: “Не будь солодким, бо тебе злижуть, але не будь гірким, бо обплюють”. Отже, й сприймання людей, й трактування їхніх діянь у нашому мінливому світі – відносна справа. Сьогодні, коли Доля дарує не лише щастя жити, а й бути ще комусь потрібною, працювати, обертатися серед розумних людей, коли ще не втрачена спромога збирати до купи розпорошені, обірвані думки, оцінювати реальність, витягати те, що заталося в підсвідомості, коли маєш здатність бачити в тому шале-

ному світі людську порядність, те добре, яке дивним чином рівноважить зло, що так агресивно наступає з усіх усюд, – чіткішими стають виміри для оцінки нашої суєтності, розуміння того, що найбільшим щастям у житті є все-таки саме життя; і дякуєш Богові, який дає сили втриматися, навіть коли вітри, не лише дошкульні, пронизливі, а, буває, дикі, жорстокі і навіть чорні, збивають тебе з ніг.

Праця Олександри Антонівни Сербенської є вагомою підставою для об’єктивного, правдивого, широчердного визнання і поцінування громадськістю, науковцями, педагогами, студентами, друзями, приятелями, славного родиною її потужної інтелектуальної, науково-педагогічної і суспільно-громадської діяльності заради розвитку і утвердження української мови, високої духовності, національної свідомості й гідності, державницького мислення і переконання, морально-духовних цінностей, розбудови незалежної, демократичної, правової, соціальної Української Держави.

Христос Воскрес!

Воскресла Україна!

Традиція писанкарства

Щоденно, тихо й негласливо бібліотеки, зокрема, Київщини продовжують виконувати життєво необхідну просвітницьку місію. Незважаючи на повітряні тривоги, вибухи ракет і снарядів, вони забезпечують позашкільний освітньо-виховний процес. У багатьох випадках психоемоційний вплив таких занять, майстер-класів та інших виховних заходів значно вищий порівняно навіть з довоєнним періодом. Про це свідчать соціологічні дослідження, які проводять Київська обласна бібліотека для дітей.

Так, напередодні Великодніх свят у бібліотеці територіальної громади села Чабани Фастівського району Київської області відбувся майстер-клас, присвячений традиції писанкарства в Україні. Для читачів бібліотеки, в атмосфері зацікавленості й доброзичливості, його провела Наталя Фененко – членкиня Національної спілки майстрів народного мистецтва України.

Українська писанка – символ весняного відродження природи та зародження нового життя; символ сонця, тепла і вічності. Виготовлена власноруч, вона стає надійним оберегом для родини та оселі і водночас є чудовим символом Великодніх свят.

Традиція писанкарства в Україні, як розповіла Н. Фененко учасникам майстер-класу, існує з прадавніх часів, ще до прийняття християнства Володимиром Великим. Щоб створити відповідний візерунок, яйце спочатку розмальовували воском (фарба не діє на покриті воском частини яйця), потім, коли став повністю пофарбованим, віск видаляється, а залишається кольоровий візерунок.

Розпис писанки завжди індивідуальний. Кожен обирає собі ті візерунки, які символізують ваше бажання на весь прийдешній рік, і втілює в життя свою уяву Воскресіння Христового, Воскресіння України.

Київська обласна бібліотека для дітей

"Популяризував твори Франка серед простого люду, брав активну участь в агітації під час виборів за його кандидатуру до парламенту".

Богдан САВАК,
директор Денисівського краєзнавчого музею, голова місцевого осередку "Просвіти", Тернопільська обл.

Палкий просвітянин і побратим Каменяра

До 170-річчя від народження Павла Думки

Вивчаючи та досліджуючи історію населених пунктів минушини, бачу у своїй уяві умови, в яких жили наші предки. Працюючи над такою тематикою, для прикладу, перегортаю старі фотографії, мимоволі визріває й уява "Інтер'єру селянської кімнати кінця XIX століття", змонтована у краєзнавчому музеї.

Маленька глиновалькована хатина крита солом'яними сніпками, невеликі сіни, ванькир, по обидва боки яких невеликі дві кімнатки, маленьке віконце, на підвіконнику якого мерехтить ліхтар, посеред хати скриня, під стінами ліжко, бамбетель, на якому сидить господиня і смікає із кужеля клоччя, бо пряде та мотає на веретено нитки, щоби з них зіткати полотно та одягти свою челядь. В обов'язковій потребі частину кімнати займає кухня, грубка та піч. Між ліжком і піччю, як правило, стоїть сплетена з лози колиска, адже колись родини були багатодітні. Щоби в кімнаті було просторніше, то діти переважно перебували на печі та спостерігали, що в хаті робиться. Там же, на печі, вони спали. Гос-

Малюнок Мирона Гаха, 1981 р.

подар цієї обителі вдень рідко заходив до хати. Він порався у хліві, стодолі, в полі та на городі, а до хати заходив щось перекусити чи на ніч, спати. І така обстановка побутувала всюди.

Моя розповідь пов'язана із сусідніми моєму селу Купчинцями, які розташовані через межу, на західному крутосхилі лівого берега річки Стрипи. Саме завдяки такому розташуванню з висоти, населені пункти Купчинці та Денисів виглядають мовби одне поселення, хоч Денисів на протилежному, правому березі. З давньої історії відомо, що колись так і було, наші села Купчинці та Денисів мали спільну назву — містечко Бродилів (назва була від непрохідних бродів річки). Тому в багатьох випадках родинні зв'язки й історія поселень переплелися воедино.

Хочу розповісти про видатну особистість, пов'язану саме з Купчинцями, що за 27 км від Тернополя. Адже в цьому селі 21 березня 1854 року, у селянській родині народився Павло Думка. Немовля було шостою і найменшою дитиною в сім'ї. Старшими за нього були ще три брати та дві сестри. Його батьки, за висловом Тараса Шевченка, "від нужди та праці" завчасно помирали, тому малого Павла взяв на виховання старший брат Михайло.

Його прихід на світ Божий стався в роки злиднені. Адже відділяли його від події скасування кріпосного права шість років. Радіючи такій події, наші прадіди не знали, що далі мають робити, вони з тої радості сильно роз-

пилися, а тим скористалися шахраї. Вони закликали їх до корчем, щоби цю радість втопити у горілці. І багато тій пропаганді сліпо піддалося, бо недавні кріпаки не знали, що таке культура — вона, як і свідомість, була відсутня. Діти в родині часто не мали молока, а сім'ї в передзнів'я — хліба. Взимку, щоби не було холодно, в хатах часто можна було побачити корову з телям, льоху з поросятами, вівцю з ягнятами, домашню птицю. Від важкої праці, недоїдання була велика смертність. Лікарів не було, лікувались народною медициною. Досить важливим заробітком для прожиття селянина була земля-годувальниця. Обробляли та збирали урожай вручну: орали дерев'яним плугом, подібним на рало, у крашому випадку оббитим бляхою, сіяли, волочили, в жнива жали, в'язали в снопи, звозили додому, молотили сіпом, вяли тощо. На таких полі (його не удобрювали) родили хіба що гірчиця, кукуль, блават (волошки), дикий мачок, пирій, а урожай був мізерний. Сіяли тоді переважно жито. З нього було більше користі — хліб і довші та стійкіші стебла для сніпків на покриття хат. Не було тоді фруктових садів, росли лише верби та тополі, рідше вишні та горіхи, з овочів садили цибулю і часник. Та тим не журилися євреї.

Тоді в Купчинцях їх мешкало понад 70 родин, які мали вісім корчем. Вони заманювали до них людей, а хто не мав грошей, то записували їхні борги в рахунок під урожай по-осені, але вже за оплату з відсотками. А заробляли тоді наші чорнороби від праці рук, або в земельному поміщика, за 14-й сніп. (Жінки серпом жали, чоловіки крутили перевесла, в'язали снопи та складали їх у полукіпки). Й таке лихварство побутувало не тільки в Купчинцях, а всюди. Бо світ не бачив такого, щоби євреї орав, сіяв чи в'язав снопи. Вони лише торгували: скуповували та продавали.

Дорісши до шкільного віку, здібний до науки Павло здобув у своєму селі початкову освіту. Запримітивши в нього талант — нахил до різьби по дереву та книжок, брат-опікун віддав його на навчання столярного ремесла до місцевого дяка, а далі ту ж професію короткочасно ще опанував у Тернополі та Львові. Відтак найнявся і працював у Скалаті у москвофільського громадського діяча Івана Наумовича, який утримував на той час понад 800 бджолиних родин пасіки. (У нього робив та ремонтував вулики, а заодно привчився займатися бджільництвом та дякуванням).

Згодом йому це митарство надоїло, тому зно-

ву повернувся у рідне село, до брата Михайла, в якого вже як спеціаліст самостійно продовжив займатися столярним ремеслом — робив меблі, бочки, діжки, завів пасіку, якийсь час був дяком, опісля, заробивши грошей, купив у прибережній зоні річки Стрипи хату, а водночас маючи потяг до книжних знань, не вагаючись, її частину відпустив для сільської читальні "Просвіти".

Безперечно, великий вплив на формування характеру молодого юнака мав тоді видатний культурно-громадський діяч Галичини, просвітянин, організатор та диригент славнозвісного селянського чоловічого стоголового хору, парох села Денисова о. Йосип Вітошинський. До речі, Павло Думка був учасником згаданого хору.

Спілкуючись з о. Вітошинським, Павло Думка перейняв від нього багато корисного. У друкованих матеріалах знаходимо відомості, що дідусь автора цих рядків Антін Савак у селі Денисові також відпустив у своїй хаті одну кімнату під читальню "Просвіти". Маємо відомості, що вони були один в одного на okazях їхніх відкриттів, співпрацювали, ділилися досвідом. Згодом Павло Думка в Купчинській читальні ще організував хороший, драматичний та сільськогосподарський гуртки, товариство тверезости, завдяки якому було ліквідовано п'ять корчем, а на їхню противагу в селі створено кооператив. (Був її засновником, головою наглядової ради та наймолодшим представником у купчинській громадській раді). При читальні також був духовий оркестр. А п'єси на сільській сцені, як ставилися, то у супроводі симфонічного оркестру, чого не було в сусідніх селах.

Липи в Драгоманівці, під якими на лавочці Іван Франко записував від людей пісні

Поряд із громадською діяльністю Павло Думка постійно й наполегливо займався самоосвітою, не тільки читаючи книжки, але й заучив напам'ять численні твори Івана Котляревського, Маркіяна Шашкевича, Тараса Шевченка, Юрія Федьковича, молодого Івана Франка. Також на сторінках тогочасної преси з 1884 року стали друкувати його власні вірші.

У плинні літ діапазон діяльності Павла Думки помітно розширився, його ім'я стало відоме не лише в Тернополі та Львові, а й по всій Галичині. А через те, що поряд з культурницькою працею, він активно почав захищати права простого народу, який не жив, а скнів, виступав проти здирництва, агітував за селянських кандидатів на виборах до сейму тощо.

У цьому дописі доречно згадати й про те, що протягом третини свого віку Павло Думка був в особливо теплих стосунках із письменником Іваном Франком. Варто зазначити, що декілька поетичних творів він присвятив Каменяреві, листувався з ним, їздив до нього у Львів, а Іван Франко, завдяки цій дружбі, чотири рази побував у нього в Купчинцях та Драгоманівці, виступав на сільських вічах (1894, 1895, 1897 та 1902 рр.). У своїй статті "Із поезій Павла Думки" Іван Франко писав так: "Від знаного поета народного, селянина Павла Думки з Купчинець одержали ми кілька поезій, а при них лист, з котрого виймаємо ось такі слова: "Я Вам дуже вдячний, що порушилисте мою пружину (складання віршів), котра марно тліє; тепер Бог зна, як людям догоджати. А по-друге, тяжко бідному хлопцеві найти чоловіка, "егди возмутиться вода", щоби хто його вкинув та навів на дорогу. Як палить не раз мою думку, то Господь еден знає — але і Ви, може, даєте віру. Проте прошу, будьте ласкаві, сли з тих віршів може що бути, покажіть стрій. Коли приймете мене в свою громаду, то я рад буду трудитися для збільшення її храмини, а сли до нічого, то, як той каже, шкода голови морочити".

Відтак Павло Думка популяризував твори Каменяра серед простого люду, брав активну участь в агітації під час виборів за його кандидатуру до парламенту, а коли приїздив від нього зі Львова, то завжди привозив пачку книжок, які розповсюджував серед просвітян. На честь 25-

Делегат Галицького сейму Павло Думка

літнього ювілею літературної діяльності письменника написав йому вірші-посвяти "Веснянка" та "Гей, хто на світі кращу долю має?", які надруковані в книзі "Привіт доктору Івану Франку" (Львів, 1898).

Коли великий Каменяр захворів, то Павло Думка проводив велику агітацію за збір коштів на його лікування та продукти для його родини.

Друкував свої вірші Павло Думка в "Зорі", "Ділі", "Батьківщині", "Зеркалі", "Народі", "Громадському голосі", "Буковині", календарях Общества Качковського, "Просвіти". У моїй домашній бібліотеці є книжка "Богдан Хмельницький", видана Олександром Барвінським у Тернополі 1888 року. Як відгук на це видання, в ній поміщено вірш-подяку Павла Думки "Вп. п. Олександрові Барвінському", а також подяку від "Членів читальні Купчинець: Павла Думки, Стефана Гарматія, Миколи Южина, Михайла Думки, Дмитра Блажкевича".

За ініціативою Івана Франка та Михайла Павлика в 1890 році була створена "Русько-українська радикальна партія". Її програмні Постанови вимагали від членів "нести в народні маси свідомість його економічних, політичних і національних інтересів та публічно пояснювати ті інтереси й боронити їх, добиватися загального голосування на виборах, свободи друку, зменшення податків та ін...".

Павло Думка від перших днів став членом цієї партії, разом із старшим своїм братом Михайлом і впливовими односельцями вели серед простого люду активну агітаційну роботу. (Говорили тоді люди, що Думка без Гарматія, а Гарматій без Думки не могли прожити й дня). Він майже на кожному з'їзді обирався у керівні органи цієї партії. Згодом у газетах

“Хлібороб”, а потім і в “Громадському голосі” почали друкуватися його виступи та статті не тільки на господарські, але й на політичні теми.

Та це ще не все. За ініціативою Павла Думки 28 червня 1892 року в селі Купчинцях постало перше товариство “Сокіл”. Так, не у Львові, Тернополі чи Станіславові. А саме в Купчинцях.

У 1895 році Павло Думка побував хату та перейшов з родиною мешкати на купчинський хутір, що за 6 км від села, за назву якого почали сперечатися два перші поселенці – Білий та Гарматій. Кожний хотів його назвати своїм прізвищем. І цим суперечкам не було кінця. Аж Іван Франко, який приїхав до Павла Думки, вгомив ці пристрасті, порадивши назвати його на честь Михайла Драгоманова – Драгоманівкою.

Новоутворене село швидко розрослося, у ньому замешкали переважно заможні люди. Та й Павло Думка, крім активності в суспільному житті, був досить працюючий, володів 30-ма моргами поля. Правда, мав кому їх дарувати, бо в нього було дев'ятеро дітей.

У 1908 і 1913 роках Павло Думка був послом у Галицькому сеймі. А щоби стати помітним, завоювати авторитет у виборців, то потрібно було їздити від села до села на віча, виголошувати свої програми дій. Перебуваючи на цій посаді, він постійно відстоював інтереси простого селянського люду, українства, домагався від австрійських властей більших асигнувань на освіту, науку, щоби викладачі у Львівському університеті викладали предмети рідною українською мовою.

Під час утворення ЗУНР як сеймовий посол був делегатом Української Національної Ради.

На початку Першої світової війни поет важко захворів, але продовжував писати. Відійшов у засвіти 19 листопада 1918 року. Похований у Купчинцях.

У радянський час ім'я селянського поета було призабуто. Щоправда, купчинському вчителю Володимиру Хомі разом із відповідальним за випуск кандидатом філологічних наук Аркадієм Халімончуком вдалося видати кишенькового формату книжечку Павла Думки “Веснянка” (Львів “Каменярь”, 1970).

У період відлиги перше пошанування роковин Павла Думки було організоване Денисівським осередком (імені Івани Блажкевич) Тернопільського товариства української мови імені Тараса Шевченка – 25 червня 1989 року. Проходило воно в Купчинцях та Денисові до 135-х роковин від народження Думки. На захід до Денисова приїхали та виступили очільник Тернопільського Товариства української мови, професор, письменник Роман Гром'як, українсько-румунська письменниця Магдаліна Ласло-Куцюк, член ради Товариства, шістдесятник Ігор Герета та ін. А до 140-ї річниці від народження Павла Думки купчинський учитель Володимир Хома зробив перевидання книжки “Веснянка” з доповненнями під назвою “Молитва рільника” (Тернопіль, “Діалог”, 1994).

Зараз біля школи в селі Купчинці стоять пам'ятники Іванові Франку (1970, скульптор Іван Гончар) та Павлові Думці (1999, скульптор Іван Мулярчук).

Виходець із Романівки – командир УПА

Святослав ВАСИЛЬЧУК,
заслужений журналіст України,
голова Житомирської “Просвіти”

Десь із далекого мого дитинства, наче крізь сон, пригадуються такі події. Ще досить теплої осени в нашій хаті несподіване збудження: мої старші сестри, вже дорослі Ольга і Надя прибирають у хаті, на ікони чіпляють чисті рушники, батько Карпо пораяється у дворі, наводячи лад і чистоту. Йому допомагає брат Андрій, високий стрункий русавий хлопець, вояк УПА, який кілька днів тому з'явився вдома, відпущений командиром сотні. Мати й сестра Ганя пораяються на кухні, готують смачні страви, аж запах лоскоче ноздри.

– Тату, а що то буде, яке свято? – запитує батька старший брат Тарас, якому йшов дев'ятий рік.

– Так, свято, мої дорогенькі синочки. До нас приїде командир партизанів “Генерал Гончаренко” (партизанами у нас на Волині називали вояків УПА).

Обійняв і пригорнув до себе нас обох.

– Карпе, а хто той генерал? Як добре, що вже маємо своїх генералів, – усміхнулася наша мати Текля, що саме підійшла до нас із батьком. Вона добре знала, що діється в краї, що постала нова українська армія, яка б'ється з німцями, поляками і москалями за свою незалежну Українську державу. Була батьковим одноступенем і, чим могла, допомагала спільній справі.

– Хто той генерал, запитуєш? Зустрічав його на зібранні районних та надрайонових провідників ОУН краю в штабі УПА під Золотолиною, виступав перед нами. Вельми освічений чоловік, був офіцером ще у війську Симона Петлюри, надзвичайно обізнаний у військових справах. Східняк. Десь із Наддніпрянщини, казали. Чи то з Полтавщини, чи Київщини. Я тоді одразу його впізнав. Тож мій добрий знайомий по просвітянських та ОУНівських справах. Пригадуєш, він був у нас у гостях восени в 1938-му разом із лікарями Рошинськими, Ганною та Петром із Костополя. Працював тоді на Бабинському цукрозаводі, що біля Гощі, агрономом, бо ще юнаком закінчив Київський університет святого Володимира, агрономічний факультет. Учасник першого і другого Зимових походів Українського війська проти москалів. А нині вони з Климом Савуром інспектують розташовані в нашій Костопільській окрузі бойові відділи УПА і нашу Антонівську сотню теж. “Сівач” уже попереджений...

“Сівач” (Володимир Кобринюк) – батьків вихованець, командир сотні УПА, наш хлопець із Антонівки.

– Авжеж, пригадую, – радісно підтвердила матуся. – Хіба таких видних людей, як оцей генерал, чи Петра і Ганну Рошинських можна забути? Такі люди – окраса нашого краю, ті, на кого рівняються інші.

Були високі гості в нашій хаті, була нарада командирів, була й вечерея. Відтак уночі генерал і його почт подався у справах військових далі.

Про це через багато літ розпо-

відали мені матуся та сестра Ганя, як найбільш утаємничені в батькові справи. Адже наш батько, Карпо Васильчук (“Морозенко”, “Сагайдачний”), був надрайоновим провідником ОУН Костопільської адміністративної округи, військової округи УПА “Заграва”. На жаль, згодом арештований органами НКВД, в Рівному його судила “тройка НКВД”, і дістав він звичних на той час “20 лет каторжних работ і п'ять лет ссылки” сибірських концтаборів, звідки вже не повернувся...

За української держави я працював в архівах, досліджуючи історію УПА, нашої Костопільщини, життєпис повстанських командирів краю та його лідерів ОУН. І тут надібуло таке, від чого аж дух перехопило: “Генерал Гончаренко”, шеф штабу УПА в 1943–1944 роках, виявляється, був родом із села Романівки тодішнього Сквирського повіту Київщини (нині це село Романівка колишнього Попільнянського району Житомирської області,

1917–1921 роках був у складі Діючої армії, воював за незалежну українську державу проти війська головного нашого ворога – Російської імперії у вигляді червоної комуністичної Росії.

Учасник Першого і Другого Зимових походів в Україну 4–19 листопада 1921 року, командир кінного загону повстанської військової групи Юрія Тютюнника. Після невдалого походу і великих жертв повстанців, пробився з групою кавалерії назад на Волинь, зайняту поляками.

З 1922 року жив в Острозі, працював агрономом на Бабинському цукровому заводі (Рівненщина), адже мав вищу сільськогосподарську освіту – закінчив агрономічний факультет Київського університету св. Володимира.

Проживаючи на українських землях, захоплених Польською державою, болісно сприймаючи поразку українських визвольних змагань 1917–1921 років, спілкувався з колишніми вояками українського війська, що опинилось за кордоном, з діячами Української Народної Республіки в еміграції, активно підтримував позицію про необхідність перегрупування українських патріотичних сил і відновлення незалежної Української держави, використавши для цього міжнародну ситуацію, що складалась.

Високо оцінював реальну діяльність на західноукраїнських землях молодого когорти Організації українських націоналістів з-під стягу провідника ОУН Степана Бандери.

У 1939 році західноукраїнські землі зайняла московська совіська влада. Її репресивний орган НКВД розпочав тотальні арешти українців, які не визнавали цієї влади. Розпочалися масові репресії. За період з вересня 1939-го по липень 1941-го років було засуджено і депортовано до концтаборів Сибіру понад півтора мільйона українців. Десятки тисяч було розстріляно без суду і слідства.

Схоплено і Леоніда Ступницького, засуджено на 5 років тюрми, яку відбував у Брестській в'язниці. Звільнений з неї німцями, що в 1941 році зайняли це місто.

Вже через місяць, у липні, повернувся до Рівного і очолив підстаршинський вишкіл “Холодний Яр”, створений ОУН для формування української армії, де викладав тактику ведення бою. Та вишкіл невдовзі розігнали німці і Л. Ступницький повертається до господарської праці.

У березні 1943 року приєднався до Української Повстанчої Армії, що постала на Волині. Був призначений шефом штабу УПА, який розміщувався на хуторі Гутвин, на Костопільщині, між селами Стидин і Тростянець над Горинем. Мав псевдо “Генерал Гончаренко”. Узав на себе високу відповідальність за створення і розбудову збройної потуги народу – Повстанчу армію, яка мала захистити українську спільноту від окупантів багатьох мастей: насамперед німців, поляків та москалів. І робив це досить успішно спільно з Головним командиром УПА “Климом Савуром” (Дмитром Клячківським).

Поважні справи шефа штабу Л. Ступницький успішно поєднував зі створенням підстаршинського вишколу “Дружинники”, під командую поручика Левка Криська “Гориня”, ветерана Карпатської Січі. Як бойова сотня ця школа діяла в серпні-листопаді 1943 року на Поліссі, де вояків готували до командних посад в УПА. У цій школі навчався і старший син Л. Ступницького Юрко, згодом в'язень сибірських концтаборів, що лишив мемуарні спогади про повстанську боротьбу на Волині “Спогади про пережите”. Друга вишкільна сотня “Лісові чорти” під командування Василя “Борового” (Василя Брилевського), діяла тут же в жовтні 1943 – січні 1944 року. На хуторі Гутвин було 15 хат. Тут діяв також повстанський шпиталь із вишколом медсестер, окремий вишкіл дівчат і штаб УПА під орудою “Генерала Гончаренка” – Леоніда Ступницького, який поряд із поважними штабними справами, плануванням і проведенням бойових походів і операцій проти окупантів, викладав тактику ведення бою у цих старшинських вишколах.

Третій вишкіл “Олені” був сформований у Карпатах (район Долина, Станіславщина) у складі трьох бойових сотень, діяв із березня по вересень 1944 року (два випуски), який закінчили 404 вояки. У цьому – теж заслуга Леоніда Ступницького.

Героїчно загинув 30 липня 1944 року в бою проти карателів НКВД біля с. Дермань Здолбунівського району на Рівненщині.

У квітні 1945 року рішенням підпільного українського парламенту, Української Головної Визвольної Ради (УГВР), був підвищений у званні до рангу генерал-хорунжого (один із дев'яти генералів УПА).

Ось таку видатну особистість дала Україні Романівка. І не раз буваючи тут на літературно-мистецькому святі “Романівська весна” з шанування життя і творчості видатного українського поета, перекладача, громадського діяча Максима Рильського, який тут народився, я згадував і світлу постать української історії, генерала УПА Леоніда Ступницького, уродженця цього села.

Варто відкрити йому тут меморіальну дошку, аби нагадати землякам про ще одного свого видатного односельця. Особливо тепер, коли ми готуємось до 130-річчя від дня народження Максима Рильського. Вартувало б провести наукову конференцію про діяльність УПА і участь у ній нашого земляка, уродженця Романівки “Генерала Гончаренка”, до 80-річчя від дня його загибелі (1944 р.). Це наш обов'язок перед пам'яттю одного з відомих діячів наших національно-визвольних змагань за відновлення незалежної Української держави.

ЛЕОНІДА СТУПНИЦЬКИЙ
(29.05.1891 – 05.08.1944)

ПІДПОЛКОВНИК АРМІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ, ГЕНЕРАЛ-ХОРУНЖИЙ УПА, ПОСМЕРТНО – УЧАСНИК ДРУГОГО ЗИМОВОГО ПОХОДУ, НАЧАЛЬНИК ШТАБУ УКРАЇНСЬКОЇ ПОВСТАНЦЬКОЇ АРМІЇ, ВИКЛАДАВ ТАКТИКУ У СТАРШИНСЬКИХ ШКОЛАХ УПА “ДРУЖИНИКИ”.

батьківщина видатного українського поета Максима Тадейовича Рильського).

Справжнє прізвище “Генерала Гончаренка” – Леонід Венедиктович Ступницький. Народився 25 травня 1891 року в селі Романівці, в сім'ї сквирських міщан Венедикта Степановича та Михайлини Степанівни Ступницьких, які придбали землю і стали постійно тут проживати. Сина Леоніда віддали в науку до Сквирського двокласного училища, яке той закінчив у листопаді 1912 року.

З початком Першої світової війни Л. Ступницький був мобілізований до царського війська, зокрема, до 9-го уланського Бузького полку (стояв у Білій Церкві). Отримав чин унтер-офіцера. З цим полком виступив на фронт. За участь у боях нагороджений Георгіївським хрестом V ступеня.

3 липня 1915 року навчався в Київській школі прапорщиків, яку закінчив у вересні цього ж року. Служив у 8-му та 12-му запасних батальйонах. Станом на серпень 1916 року – командир роти.

Без застережень сприйняв українську революцію 1917–1920 років і став одним із командирів підрозділів новоствореного українського війська. У складі його майже чотири роки поспіль у

Броніслав СОХАЦЬКИЙ,
м. Львів

Чим живуть верховинці карпатського краю

*Життя наше – це подорож,
а дружня бесіда – це візок, що полегшує
мандрівникові дорогу.
Г. Сковорода*

Риторій про свої нелегкі життєві будні верховинці розповіли письменнику, журналісту Мирославу Дочинцю. А той на самодостатній, широкій основі бесід з ними написав змістовну книжку “Федорцьо, приятель сердечний”.

Головним її персонажем є дивовижний, відвертий, “нархозхрист” сільський дотепник-мудрець, митець афористичного влучного слова, справжній володар животворного народного таланту. Спраглий розум і відкрита його душа збагачені трудовим життєвим досвідом і життєдайними духовними цінностями, які автор книги справедливо називає “філософіями Федорця”.

Вдумаймося ось у ці його сентенції: треба робити те, що треба робити; скільки людей не мають спочинку від того, що в голові думки відпочивають; Бог думає про нас, але він не думає за нас; широкий рот – вузьке серце; здоров’я голові не вади́ть; не маєш здоров’я, то маєш що маєш. Він також був носієм багатьох давніх “сохташів” – прикмет, повір’їв, знаків природи: комар пищить на погідну благодать; розтопиться у ямках лід – гірким буде рік; мокра (соковита) береза – на мокре літо; на Тита (вересень) наливаєється і твердне гриб; сонячний Вінце (липень) солодить вінце.

Цими знаннями мудрець щедро ділився зі своїми співбесідниками, вважаючи для себе за правило, обов’язок “стати з ними до розмови”: у когось син на фронті, онук народився, хтось збирається на заробітки в чужі держави; хтось жениться, судиться, лікується. Кожен із них, як вважає добродій, вимагає певної уваги, розради чи навіть крихту, шмат жарту. Слово до слова – і виходить ціла бесіда, а вона є важливою складовою людського життя.

Федорцьо має гуманне, емпатичне серце. Про це свідчать його прямодушні зичення та вітання людям. Ось деякі з них: Най Бог погодить нам добрий намір; доброму чоловікові подовж, Боже, віку; радостей і благостей; най благоденствують ті, хто нас любить; най вічним буде те, що нам дороге.

У спілкуванні верховинці висловлюють насущні проблеми: коли закінчиться війна з москалями; як діє чинна влада; про матеріальні та духовні умови свого існування; про ставлення людей до природи.

За словами Федорця, мирному життю верховинців віддавна до сьогодні загрозували і загрожують війни. Так, у їхній пам’яті закарбувалася участь предків, спраглих святої волі, у боях проти австрійських феодалів влітку 1703 року.

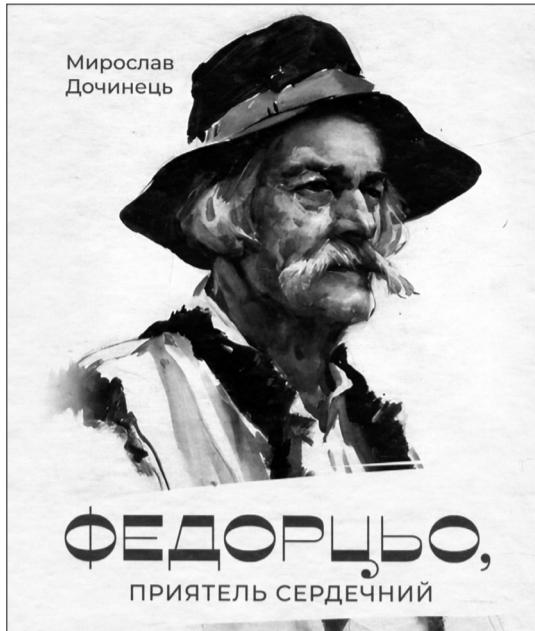
Поза власною волею вони були змушені воювати і у двох світових війнах минулого сторіччя за зовсім чужі їм цілі та інтереси на стороні австро-угорської та російської імперій. Остання, як далі міркує Федорцьо, ще й нині підступно розпалала кровожерливу бійню проти нашого волюбного народу з єдиною метою – повного його знищення.

“Писанка” – не просто гроші

Нову срібну монету випустив Королівський монетний двір Канади. Як і вісім попередніх, що унікальну монету у формі української писанки спеціально для колекції Музею писанкового розпису придбала відома мисткиня, дослідниця народного мистецтва, амбасадорка української культури у світі Марія Рипан із Торонто (Канада).

Монету номіналом 20 канадських доларів викарбовано з чистого срібла, купівельна вартість становить 139,95 канадських доларів, тираж – 8500 екземплярів. До слова, після повномасштабного вторгнення росії кошти з продажу монетний двір скеровує на гуманітарні потреби України.

Оригінальний дизайн реверсу “писанки” розробила художниця та писанкарка

Нині у горян, рівно як і у всіх членів суспільства, увага, думки й бесіди сконцентровані на конкретних проблемах їхнього існування: коли ж, нарешті, закінчиться російсько-українська війна, яка може з гібридної перерости у Третю світову.

Той же Федорцьо вважає: щоби зрозуміти, як і за що треба воювати, – треба уважно дослухатися Божого слова, радіо і що ще на цей рахунок підказує серце. Власне, такий потрібний підхід дає розуміння і щодо значення війни. Та, на його думку, закінчиться за таких умов: коли НАТО закрие над Україною небо бойовою авіацією і коли у нас буде власна потужна сила – ядерна зброя.

Є ще й такі вагомий і цікаві розмисли на кшталт: бажано, аби НАТО очолив наш бойовий, талановитий, авторитетний генерал Валерій Залужний.

Дається горянами також політична, морально-психологічна характеристика рашистам-фашистам, яких вони справедливо називають нещадними, нещасними, прокляними й проклятими нелюдьми-звірами.

Карпатці зичать захисникам і захисницям берегти себе у боях із загарбниками-агресорами; бажують їм, аби солдатська удача не відвернулася від них, і вони живими повернулися до отчих домів, до мирного буття. Її (удачу) щоденно вимолюють у милосердного Бога. Вони несхитно вірять у їхню вікторію над варварами ХХІ сторіччя. І неминуче прийде час відплати за непростими гріхи. Московитів буде суворо покарано. Адже кожна пролита гаряча кров, що “оскверняє землю, і земля не інакше очищується від першої на ній крові, як кров’ю того, хто пролив її” – так записано в Біблії. Цю думку цілком поділяють верховинці.

З аналізу діалогів між селянами очевидно є те, що більшість із них були незадоволені діяльністю нинішніх органів влади. У них йшлося про невисокі зарплати (вони називали їх латками), малі сльози – пенсії, про зростаючі ціни на необхідні товари, на дороговизну лікування тощо. Жінці, яка повідає Федорцеві про те, що в

наших депутатів совість не гризе за їхню бездіяльність, пояснює їй так: якби депутатів вона гризла, то в нашій парламенті вже “сиділи б одні скелети”.

Селянство аж ніяк не могло довіряти можновладцям і за їхні так звані “реформи” в сільському господарстві, які зазнали провалу. Масово занепали села; їхні мешканці збідніли так, що змушені були шукати заробітків в багатих країнах Заходу. Колись велелюдні сільські вулиці зіщулилися від моторошної пустки – стали безлюдними.

Заробітчанство верховинців, рівно як і з усієї України, до певної міри покращило матеріальний рівень їхнього життя. Але ж воно часто розвалювало сім’ї, наповнювало їх журбою, підозрами, сварками, зрадами й розлученнями. У зв’язку з цим у книзі наведено такий факт: жінка, повернувшись додому, зробила синяк під оком своєму чоловікові за зраду. Федорцьо, побачивши його, запитує: “Що, вже вернулась жона з Польщі і наказала тебе?”

Занепокоєні карпатці і своїм духовним, моральним зубожінням. Мається на увазі відчутне зростання серед них пияцтва, безвір’я, черствості, байдужості, злоби, брехні. Отець сільської громади Михайло на службі божій наполегливо, переконливо їм радить: нам самим треба воліти позбутися згаданих диявольських гріхів, котрі злісно і сліпо заанапащують душі і тіла нашого люду.

У задушевних бесідах з односельцями Федорцьо ненав’язливо, вельми делікатно нагадує їм: не в грошах щастя. Безмежна гонитва мати їх якнайбільше й якнайшвидше визнає організм людини, породжує страх втратити їх. Вона не має ні днями, ні ночами душевного спокою. І цінність особи полягає не в тому, величчю якою якими благами вона володіє, а саме скільки вона добровільно, по совісті, щедро дарує ближнім.

Прикметно: зміст цього міркування є співзвучним із Посланням апостола Павла до Тимофія, в якому сказано: “Грошолюбство – то корінь усього лихого, ... ті, хто хоче багатіти, упадають у спокусу та в сітку, та в численні нерозумні й шкідливі пожадливі, що втрачають людей на загибель і загибель” – наголошується в Біблії. Він наголошує: Бог ліпше знає, чого і скільки потрібно людині для її життя.

Згаданий вище персонаж, проводячи “виховну годину” з непутнім юнаком, наполегливо повчає того, що і “дружба” з алкоголем та чужими жінками не “роблять чоловіка щасливим”. Народне прислів’я переконливо повчає: втратити біду в п’янстві – неможливо, бо вона вже навчалася плавати. П’яницям здається, що алкогольні напитки врятують їх від переживання, страждань тощо. Ось як один із них гадає: “Щоразу йдеш до шинку з надією, що відчуєш якийсь новий, особливий смак. А воно в пляшці таке ж паскудне, гірке, як і вчора. Хоча на годину – другу й засолоджує душу” ... Чоловікам не приносять щастя і чужі жінки-спокусниці. Вони мо-

жуть “обдаровувати” одне одного лише тілесним задоволенням; нездоланий тваринний потяг збурує кров і підсвідомо штовхає його на нові сексуальні лови.

На думку багатьох персонажів книги, Творець, даруючи людям земне буття, водночас подарував їм і любов. У цьому найдревнішому почутті домінуючими чинниками є ніжність, ласка, радість, повага, турбота, вибірковість. Там, де є це благодатне почуття, там і є Бог.

Федорцеві дуже прикро: не всі односельці розуміють, що Бог створив цей світ і залишився в ньому. Це насамперед стосується частини сільської молоді, котра порушує головну заповідь – любов до ближнього.

У своєму середовищі вона, окрім того, культивує не працелюбство, а проповідує паразитичний спосіб життя, не змагання самим створювати власні міцні, щасливі сім’ї, а ратує за так звану “вільну любов”: “Молодь стала занадто вільною. Не хочуть брати шлюб, живуть на віру, а в сім’ях теж не рідко кожен дозволяє собі що хоче...” – з болем казав парафіянам на Службі Божій той же отець Миколай.

У діалогах дійових осіб є цінні, виважені розмисли і про роль природного середовища в житті горян, зокрема – лісів. Природа для них – великий Божий дар, у якому вони життєдіють. Обурливими словами вони осуджують індивидів, які, задля власної вигоди, свідомо, цілеспрямовано вкорочують природний вік деревам, які можуть жити щонайменше 70–100 літ. А товстосуми їх зашвидко вирубують – в якихось 40... Як гадає Федорцьо, взагалі не варто поспішати рубати дерева.

Він ганьбить односельців, які засмічують ліси, вулиці, городи. Зимою сміття менше видно, бо воно “сховане” снігами спритними мешканцями.

Авжеж, переживають карпатці із-за винищення затіяними “мисливцями” й “риболовами” фауни лісів й водою. Допитлива онучка запитує Федорця: “Дідику, яких це тварин записують до “Червоної книги”? Той безрадісно відповідає: “Тих, котрих залишилося мало”. І дійсно це так: нині в Україні до неї занесено 826 видів рослин і грибів й 542 види тварин.

На превеликий жаль, вже понад 10 років нещадно нищать природне довкілля Батьківщини рашисти-фашисти. Останніми випалено понад 23,3 тисячі гектарів лісів, частину з них вже назавжди втрачено. Засмічено земель – 2,3 млн кв. м; 20% природоохоронних територій країни потерпають від жахів війни. Збитків йому від дикого ординця – “північного сусіда” завдано за неповними даними на астрономічну суму – близько трьох трлн. гривень.

І як резюме: черговий здобуток невтомного майстра Слова Мирослава Івановича Дочинця – славень добрим, працюючим, розумним, мужнім верховинцям. Власне на таких співвітчизниках й живе, тримається, діє наша неня – Україна, веде нині ненастанну боротьбу за волю, святу віру, землю, культуру. Його лейтмотивом можуть слугувати ось ці рядки: “ці прописи – книга радості. Простої, тихої, мудрої радості і просвітленого смутку”.

Таня Микитюк – канадка українського походження у другому поколінні. Мисткиня використала традиційні писанкові мо-

тививи, відобразивши їх зеленими й фіолетовими барвами з вкрапленням срібного на чорному тлі. У центрі композиції – восьмикутна зірка, що символізує сонце, та стилізовані квіти, поєднання яких дає надію на відродження природи і життя.

“На створення дизайну монети мене надихнула нещодавня хвиля українців, які прибули до Канади в пошуках притулку та нових починань, так само, як це зробили мої бабусі та дідусі після Другої світової війни, – розповідає мисткиня. – Моя мета полягала в тому, щоб створити дизайн, який би випромінював надію, віру та стійкість, спи-

раючись на давні символи писанок, але з сучасною естетикою. Натхнення я черпала в природі: барвінок – вічнозелений з як-

раво-зеленим листям і фіолетовими квітами, які одними з перших з’являються навесні”.

На аверсі традиційно зображено профіль королеви Єлизавети II авторства Сюзанни Блант, зьогоріч доповнений роками правління монархині.

Першу “писанку” було випущено монетним двором 2016 року з нагоди 125-річчя з часу першого поселення українців у Канаді. Писанка стала настільки популярною, що й у наступні роки їх щороку карбували, виявляючи таким чином шану до української культури та мистецтва в Канаді.

Щиро вдячні пані Марії за багатолітню співпрацю та цінні подарунки, які під час візиту добродійниці зможемо представити в музеї.

Оксана ЯСІНСЬКА

Ярослава РІЗНИКОВА,
м. Одеса

Чари “Дніпрові октави”

Нова книга, як дитина... Ти виношуєш її, вимірюєш і, зрештою, випускаєш у світ, із завмиранням серця представляючи людям.

Днями така хвилююча зустріч нової книги з читачами відбулася в Одеській обласній науковій універсальній бібліотеці імені М. Грушевського. Роман Кракалія – член Національних спілок письменників і журналістів України, заслужений журналіст України, лауреат премій ім. Степана Олійника, ім. Івана Франка та Літературно-наукового конкурсу ім. Волянників-Швабінських Фундації Українського Вільного Університету – представив свою нову повість “Дніпрові октави” (“Торговий дім “Преса”).

У творчому доробку публіциста і письменника – “Причали Анатолія Ротаря” (1986), “Блукаючі острови” (2012), “Невизнані герої” (2012), “Вернись на Золотий Берег” (2016), “Три барви Дунаю, або Чужий серед чужих, не свій серед своїх” (2017), “Автостанція” (2020) та ін.

Цього разу пан Роман взявся за розповідь про життя і творчість українського педагога-словесника і композитора-аматора Данила Крижанівського (1856–1894), автора музичного шедевра “Реве та стогне Дніпр широкий”, написаного на текст із балади Т. Г. Шевченка “Причинна” (вперше надрукована в альманасі “Ластівка” 1841 року).

Потужна мелодія, якій через століття судилося стати позитивним сигналом Національного радіо незалежної України, була створена на Одещині, в м. Болграді. І вперше прозвучала під час вистави в Одесі з уст улюбленця публіки Марка Кропивницького. Вона швидко стала символом українства – могутнього, волелюбного, нескореного, героїчного!

Роман Кракалія визнає – працювати було складно, але цікаво. В офіційних довідниках і енциклопедіях дані про цю неординарну людину скупи і багато в чому перекручені, тож довелося докласти чимало зусиль для пошуку фактажів, що для біографічного твору є і фундаментом, і будівельним матеріалом.

Але погодьтесь, що не менш важливим

є не просто показ фактів, а творче їх осмислення, пошук сутності характеру героя – оте творення “ілюзії” правди, що змушує читача слідувати за неспішною оповіддю автора і по-особливому сприймати запропонований матеріал. І тут уміння пана Романа знайти правильну “тональність” безсумнівне.

Тому, перегортаючи сторінку за сторінкою “Дніпрові октави”, раптом розумієш, яким реалістичним стає образ Данила Крижанівського з усіма його спогадами та мріями, розмовами й думками, буденними шкільними справами в Болграді та прогулянками Одесою, яку, як стверджує автор, “завжди сприймав лише як звучання оркестру, а вірніше – як репетицію оркестру перед великим концертом. Пташина проба голосів, поки що не злагоджений хор, у якому кожне мовби виконувало свій власний гімн теплом сонечку, ласкавому вітерцю, яким лагідне море посилало вітання рідному місту, а синьо-синє небо так привітно всміхалося з висоти, що й не одвести погляду. Й усе це зливалось в одну симфонію радості, а може – недалекого щастя...”

Проживаючи з головним героєм мука творчості (“...найбільше мучив якраз чу-

ток, оті найперші слова “Реве та стогне Дніпр широкий”... Як їх озвучити? З чого почати? Може, з іншого фрагменту? Але ні, це ж заспів, за ним розгортається людська драма...”), розділивши з ним радість від правильних акордів (“він чує музику – оновлену музику до балади “Причинна”; він вже чує, як Марко Лукич прокашлює горло, відтак починає співати, а зала... зала ще мовчить, дослухається...”), не перестаєш дивуватися майстерності автора, його знанням, багатству асоціативних зв’язків, що перетворюють вимисел на переконливу художню гіпотезу.

Під час презентації відчувалося, що, незважаючи на позірну незворушність, пан Роман хвилювався. Але вже після перших виступів стало зрозуміло: твір сприйнято прихильно.

Знана художниця, голова Южненського міського об’єднання Всеукраїнського товариства “Просвіта” ім. Т. Шевченка Лариса Дем’янишина, картина якої прикрасила обкладинку “Дніпрові октави”, зазначила, що книга буде цікава всім, хто цікавиться історією рідного краю, і стане ще одним артефактом, який пов’язуватиме Тараса Шевченка з Одещиною.

Марія Забуранна, голова Одеського обласного відділення Товариства письменників і журналістів ім. Івана Франка, відзначила глибоке знання автором як української літературної мови, так і її діалектів, в океані яких зростав талант майстра. Сергій Савченко, заслужений художник України, представник абстрактного експресіонізму, що працює в галузі живопису, скульптури та монументального мистецтва, звернув увагу на гармонійність побудови сюжету, вмотивоване використання пейзажних замальовок.

Іван Мельник, головний редактор одеського обласного громадсько-політичного часопису “Чорноморські новини”, де понад 25 років працює Роман Кракалія, говорив про власний оригінальний авторський стиль пана Романа і власну мову.

Класиком назвав Романа Кракалію гість презентації Алім Карвацький, вірші-присвятки читав український поет гагаузького походження Віталій Бошков, а про уміння письменника творити правдиві образи розповідала філологиня Любов Ісаснко.

Кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова Ірина Нечитайлюк, модеруючи презентацію книги, акцентувала увагу на глибокому знанні людської психології та здатності автора підсвітити соціальні, політичні й морально-етичні зрізи, притаманні відтвореній ним епосі. “Роман Кракалія взявся за амбітний задум і попри труднощі блискуче втілює його в життя. Він зміг створити живий характер рефлексуючої особистості, талант якої визрів фактично на наших очах”, – сказала вона.

А я пораділа з того, що саме ця книга була відібрана комісією з визначення кращих зразків краєзнавчої, історичної, дитячої, художньої літератури місцевих авторів при Одеській облдержадміністрації, отримала додаткове фінансування з обласного бюджету та буде передана до бібліотек області. Адже вона, повертаючи на літературну орбіту ім’я незаслужено призабутого митця, вчить нас не просто знати, а відчувати й співпереживати минуле свого народу. Воїстину – “Якщо ви нічого не відчуваете, ви нічого не осягнете” (Гете).

Повертаймося до своїх витоків

Кожне село в нашому краї має свою славу історію, історичну пам’ять, хоч відрізняється звичаями, традиціями, укладом життя, веденням господарства, які передаються із покоління в покоління. Чималу роль в збереженні історії того чи іншого села відіграє його назва.

Перші поселенці теперішнього села Коритне вибрали собі для проживання вигідне і зручне місце, де зливаються дві малі річечки Березниці і Березонка, утворюючи розвилку – вила. А спільну річку (ніби держак від вил) назвали Березницею. Там, де зливаються дві річечки, мало орної землі, тому місцевим жителям доводилося заготовляти сіно на пагорбах, використовуючи для скиртування вила. Тому назва “Вилавче” припала людям до вподоби. Це один із варіантів походження топоніма.

Інший варіант походження назви села, але вже як “Велавче”, – це розташування його між пагорбів. Навколо краса природи чарівна і неповторна. Велична. Тому що величаву Божу красу карпатського передгір’я назвали “Велавчем”.

Коли в наш край у 1918 році прийшла румунська влада, то вона, як і пізніше – радянська, прагнула знищити все українське. Так село було назване Валя Лунчій, що в перекладі – Долина Луг.

У квітні 1944 року з приходом москалів почалися репресії і насильства.

І незважаючи на те, що село, згідно з історичними документами, ще з 1433 року мало назву Вилавче, хтось із тодішніх представників влади побачив у селі “коритно” і вирішив перейменувати село на Коритне (Карітне). Мешканці ніяк не змогли змиритися з такою назвою, але мовчали, бо влада була кагебістською і репресивною. Кагебісти за будь-яке суперечливе слово чи власну думку могли вислати в Сибір, закатувати.

На початку 90-х років ХХ століття активні жителі поставили питання перед районною і місцевою владою про повернення історичної назви селу Велавче. Зібралися збори в Будинку культури, я був присутній. Розпочалася активна дискусія. Патріоти села аргументовано переконували, що потрібно відновлювати історичну справедливість і повернути назву. Більшість людей в залі сприймали це позитивно. Здавалось би, люди проголосують “за”. Але... Представники влади були проти перейменування і аргументували це тим, що воно нічого не дасть, крім зайвих клопотів і витрат. Добробут людей не покращиться, ціни не впадуть... Під час відкритого голосування більшість людей проголосували “проти” повернення історичної назви селу.

Попереджав Тарас Шевченко:
*Люде, люде!
За шмат знилої ковбаси
У вас хоч матір попроси,
То отдасте...*

З часу проведення тих зборів минуло близько 30-ти років. Ми не забулись до кінця своєї меншовартості, сформованої російською пропагандою, не повністю вичадили з себе “руський мір” і найстрашніше – не захотіли, через свою неосвіченість, часткову втрату історичної пам’яті витіснити з української землі, з її духовних святинь московський патріархат. І через це Україна зараз переживає криваву трагедію. Тепер ми за це розплачуємось життями наших найкращих синів і доньок. Зараз для жителів села настає час істини і правди.

Так, є дві версії історичної назви села: Вилавче і Велавче. В книзі “Історія міст і сіл Української РСР. Чернівецька область”, виданій у 1969 році в Києві, написано: “Село вперше згадується в документі 13 грудня 1433 року під назвою Велавче”. В інших документах пишеться як Вилавче. З цього приводу я консультувався з істориком-краєзнавцем Іллею Стринадком. Він говорить, що залежно від того, яка держава панувала на нашій території, змінювалося написання назви села. Наприклад, за часів Австро-Угорщини поширене українське прізвище Клим писалося Клем. Так само писалася назва села – Велавче. А перед цим за часів, коли Буковина разом з Молдовою були під владою Османської імперії (середина XVI до третьої чверті XVIII ст.), село називалося Вилавче.

У багатьох документах і в людській

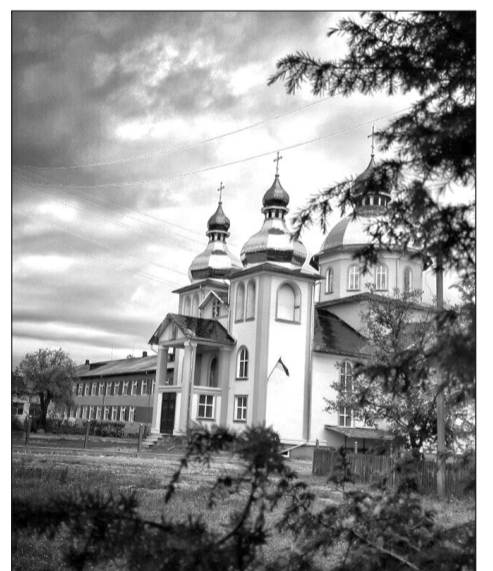
пам’яті найбільш поширеною є назва Вилавче. І в даний час люди часто говорять між собою: “Я з Вилавча”, “Я вилавецький...”, “У Вилавчу живуть добрі люди”, “Файне село Вилавче” тощо. І сама згадка Вилавче, вилавецький додає людям гордості з того, що вони народилися в такому гарному і славному селі.

Село Вилавче – одне з найдавніших поселень області. На його території та околиці Золота виявлені поселення трипільської культури та доби раннього заліза.

Околиця Золота знаходиться на невеликому протязі до берега, а кут внизу під берегом, де живуть люди, так і називається – Під Золотою. Про цей кут є декілька легенд, наприклад “Про скупку багачку”. Скупа багачка мала повну бочку золота. Одного разу вона не захотіла дати шматок хліба голодній, бідній каліці. За це її покарав Бог. Бочка з золотом скотилась вниз, і земля її поглинула. Там з’явилося джерело чистої, холодної води, яке і зараз живить струмочок, а струмочок – потічок, який впадає в річку Березниці, а річка Березниці – в Черемош.

Село має багато історичних пам’яток і назв, пов’язаних з пануванням на його території різних держав. З часів панування турків залишилися назви: “Три турецькі криниці”, “Могилка в куті Гнилець”. Коли я навчався в школі, про невелику, правильної конусоподібної форми гору Могилка розповідала нам місцева вчителька історії Вікторія Мусієнко. Вона говорила, що гора Могилка є насипною могилою в пам’ять про чоловіків, які полягли в нерівному бою з турками. Жителі села Вилавче і навколишніх сіл протягом довгих років, щоб увіковічнити пам’ять про воїнів-Героїв, носили і насипали землю над полеглими односельчанами.

Підтвердженням того, що у с. Вилавче були поселення первісних людей, був шкільний історичний музей, де зберігались кремінні знаряддя праці. Ще й тепер люди, орючи городи, можуть знайти ці кремінні скребки, ножі, сокири. Про це

мені розповідала уродженка Коритного Сільвія Романюк. Город її родини якраз знаходиться недалеко від того місця, де зливаються в єдине русло річечки Березниці і Березонка. Там були найкращі умови для проживання людей.

Настала відповідальна пора повернутись до наших витоків, відкинути все, що чуже нам і пов’язане з росією, очистити нашу душу, осквернені “руським міром”.

Голова Банилівської ТГ Василь Соломоко, староста села Коритне Василь Кололига повністю підтримують повернення історичної правди і справедливості – повернення селу Коритне назви “Вилавче”. Тож запрошую 13 травня взяти участь у громадському обговоренні і прийнятті правильних рішень щодо перейменування.

(У цій статті використано матеріали з книжки професора, журналіста Миколи Тимошика “Змосковлення Буковини”. Висловлюю вдячність завідувачці бібліотеки Одарці Колотило-Шийчук і старості Василю Кололигу за надану інформацію).

Підготував Дмитро НИКИФОРЯК,
уродженець с. Коритне Вижицького району Чернівецької області

Петро ШКРАБ'ЮК,
письменник, доктор історичних наук,
Інститут українознавства
ім. Івана Крип'якевича НАН України,
м. Львів

У березні 2016 року журнал “Дзвін” оприлюднив моїх “Спадкоємців вічності: наближення до тайни” — першу частину з книги “Над Простором і Часом” (вийшла в “Апріорі” 2017 р.). І в цьому ж номері була вміщена рецензія Василя Савчука з Бережан на нову збірку Петра Остап'юка “Троянди під снігом”.

Рецензія привернула увагу насамперед своєю вимовною назвою — “Слово як сповідь”. І це було символічно. Бо переоголом моїм добрим знайомцем став і Петро Остап'юк, який проживає в селі Велеснів Монастирського району на Тернопіллі, і сам Василь Савчук, з яким опісля ми неодноразово зустрічалися, листувалися, обмінювалися виданнями й телефонними дзвінками.

Перша така, вже очна, стріча відбулася сонячного дня 21 вересня 2018 року на традиційному Книжковому форумі у Львові. Як завжди, в місті було велелюдно, святково. Ятки, намети, прилавки з книгами, гості... З Тур'є, що на Старосамбірщині, приїхала Ольга Яворська, з Бережан — Василь Дмитрович. Високий, худорлявий, у густо вишитій синіми барвами сорочці. Ми обнялися... Напроти палацу Потоцьких утрюх сфотографувалися.

У цьому ж Палаці, у дзеркальній залі, ми побували на презентації шойно виданої книги Романа Горака “Журавлі відлетіли: есеї про Квітку Цісик та її рід”. А в Палаці мистецтв, що неподалік, на третьому поверсі відвідали Дмитра Павличка, який підписував читачам свої книжки...

По обіді — зустріч у велелюдному приміщенні письменницької Спілки. Я представив Василя Дмитровича. Він поділився новими враженнями від Львова, форуму, розповів про свою творчість, зокрема, що підготував до друку чергову поетичну збірку “Росинки з дарованих стежок” (вийшла навесні 2019 року). Колегу з Бережан вітали оплесками і львівські літератори, і голова НСПУ з Києва Михайло Сидоржевський, який теж був там присутній.

Через місяць, 26 жовтня, мій новий друг (він також називав мене “братом”) і захоплений читач моєї есеїстики та поезії приїхав до Львова зі своїм сином Григорієм. Син Григорія, тобто внук Василя Дмитровича, працював у Китаї, в Ляошанському університеті. І цей виш захотів дружити з університетом імені Івана Франка. Я познайомив гостей зі своїм товаришем-проректором Мар'яном Лозинським, той запросив Григорія з батьком до проректора з науково-педагогічної роботи та міжнародної співпраці Марії Зубрицької — і запросили до дружних взаємин було прийнято...

(Розповідаю про цей випадок так детально тому, що він характеризує з небуденного боку всю родину талановитого Василя Савчука, зосібно і його обдаровану доньку Лесю, вчительку, співачку-хористку, з якою я теж познайомився в серпні 2021 року на Білій горі, що поблизу села Підлисса Золочівського району на Львівщині, де народився Маркіян Шашкевич).

І третя зустріч. Теж у Львові. Проте в лікарні, після операції. Це вже 2019 рік. Початок квітня. Звісивши худі ноги з ліжка, Василь Дмитрович мерзлякувато накинув на плечі халат — і ми півтори години розмовляли. Про що? Звісно, про політику. Це було перед другим туром президентських виборів. Щодо кандидата в президенти ми були одностайні (на жаль, країни під час голосування не виправдали наших сподівань, проявили недалекоглядність).

Певна річ, найбільше ми говорили про письменство. Я був уважним слухачем. Тоді ж довідався, що Василь Дмитрович закінчив у Львові технічне училище і десять літ (1961—1972) тут же, у Львові, працював кранівником, точніше — машиністом баштових кранів. І водночас навчався у Франківському університеті на філологічному факультеті.

Уже в його найновішій збірці “Пізні чорнобривці” я знайшов два вірші про цей — початковий — період трудового життя майбутнього письменника. Наголошую: то

З висоти братерської любови З Книги життя і творчості Василя Савчука з міста Бережани на Тернопіллі

не були обов'язкові (як у радянські часи) вірші на виробничу тематику, а романтичний спогад про молодість:

*Дякую вам, баштові крани,
Безвірні, рідні Львову бузьки.
З вами я носив немало днів
Для гніздечок людських щастя галузки.
Про добро помріяв і сам,
Наче бузьок у високім леті.
Щастя брав у серце, як бальзам,
У вечірнім університеті. (...)*

У другому вірші він згадує, що в кабінку крана “як першак за парту / з сімнадцятою засів весни”, щораз здійснюючи вантаж у політ

*Під сталі скрип, з чуттям гірких
оскомин.*

Всього було в тугій десятиці літ.

Ще й нині... з-над будов букетів цвіт

Пелюстками рожевить тихий спомин.

Ці житейські вірші написані в серпні 2021 року. На той час Василь Дмитрович вже був відомий у краї як поет, документаліст, автор десятих збірок поезії, в тому числі поем і драм; кіноповісті “Рейд Громенка”, двох книжок про долі краян і низки краєзнавчих нарисів-досліджень, зокрема книжки про рідне село Надрічне, до якого понад сорок кілометрів од Бережан.

Вочевидь, за ці дослідження — і не тільки — його прийняли до Наукового товариства імені Т. Шевченка (НТШ), а також до Спілки краєзнавців України, Спілки журналістів і Національної спілки письменників. 2018 року за творчі здобутки став лавреатом Всеукраїнської літературно-мистецької премії імені братів Богдана та Левка Лепких.

Василь Савчук виявився людиною дотепною і непримиренною до різних негідних вчинків. За книгу гумору й сатири “Триєсирій Геню з Трої” у квітні 2019 року отримав премію “В ім'я добра” ім. Степана Олійника. Шоправда, на вручення премії (церемонія мала відбуватися в Одесі) через хворість не поїхав. Але радів, що колеги його не забули.

Тож крани кранами, але покликання до творчості, що жеврло в душі, не давало спокою. І 1972-го він подався в журналістику, ще не відаючи, яка це напружена, пекельна робота, та ще й в рамках комуністичної ідеології, її безнастанного контролю. Де вже тут до художньої творчості! Тим паче, що 1972 рік був роком другої хвилі арештів і судів українських дисидентів. Гнітюча пора!

Василь Савчук працював у районній газеті відповідальним секретарем, заступником редактора — і все ж, переважно ночами, коли спадала суєта, зумів написати, а 1981 року видати повість “Вишивала дівчина долю”.

Та найповніше, як зазначено вище, розкрив свій дар у часи Незалежності. Ваблять вже самі назви: “Очима подиву й душі” (2011), “Листки по Ліпці Золотій: лірика” (2012), “Блудні будні” (2012), “На ве-

чірній кладці: рубайі” (2014), “Зерна з-під градобоя: поезії” (2015), “Ясні очі крилиць” (2016), “Тернинки з глибинки” (2017).

Творив і для дітей. Тим часом бережанські композитори писали на його слова музику. 2000 року серед читачів задзвеніли і Василеві “Мелодії душі”.

Отак я відкривав для себе творчі здобутки Василя Савчука, а він — мої. Він присвячував мені вірші. Відгукнувся на мою творчість рецензією “Зі знаком таїни”, яка в червні 2019 року була опублікована у “Дзвоні”. Це був своєрідний огляд трюх моїх книжок. Про одну з них писав:

“Мені уявляється, що “Над Простором і Часом” розкуповується, зникає з полиць книгарень так само швидко, як у 1968 році “Собор” Олесь Гончара, “Мальви” Романа Іваничука, “Гранослов” Дмитра Павличка, “Неопалима купина” Сергія Плачинди та Юрія Колісниченка, “Мій Дагестан” Расула Гамзатова та інші знакові чи й вибухові за національно-патріотичним змістом і духом твори”.

Ці рядки наводжу не для самопохвальби, а для того, аби нагадати, що сьогодні інтерес до книжки пригас, нема відповідної реклами, преси, критики, грошей — і яким би містким не був твір, йому майже неможливо пробитися до широкого читача.

Власне, це стосується і творчості Василя Савчука. Він апробував — і завжди успішно — різні форми й стилі красного письменства: рубайі, сонети, акровірші, терцини, дистихи, рондо, ронделі. Ось зразок ронделі:

*Лиш небеса утверджують всі зміни:
стежки людини і травинки цвіт,
І рист гори, і птаства переліт,
І ночі, й дні, що ходять перемінно.*

*У Божій ласці і пішак, і кінний.
Добро — минуле, та й не вічний гніт...
Лиш небеса утверджують всі зміни:
стежки людини і травинки цвіт.*

*Мабуть, і слава царства — хвилі пінії.
Зла — океан, та в нім не втоне світ.
Несутий н'є сіроми кров і ніт,
Та не продовжить віку свого тлінний.*

Лиш небеса утверджують всі зміни!
Особливо любив Василь Савчук такі поетичні форми, як сонет і акровірш.

Сонет передбачає дисципліну думки й вислову. До нього зазвичай вдаються творці мислячі, розважного віку. Майстрами сонетів, як відомо, були Петрарка, Шекспір, Адам Міцкевич, в Україні — Іван Франко, Микола Зеров, Максим Рильський, Дмитро Павличко... Василь Савчук взорувався на них. І писав:

*В задуми час, бува, змигнеш мені,
Як із-за хмари з'ява блискавична,*

Василь Савчук

*Така близька й далека, аж незвично,
Як юнь палка у рідній стороні.*

*Ява чи сон? Ти десь в далечині
Воркуєш тихо, наче голубичка.
Ще в лустрі, може, бачиш звабне личко,
Що видавалось долею мені?!*

*Та наших днів вже тишиться метіль,
І марно цвіту ждати нам звідтіль,
Де час накидав панорами білі.*

*Аж ось... озвалась струнка потайна, —
І вже душі торкнулася весна,
Як твоїх уст мої уста несмілі.*

Сонети на різні теми (війна, природа, любов, віра) прикрашають поетичні збірки Василя Савчука — так само, як і акровірші. В акровірші, нагадаю, перші літери кожного рядка — якщо читати згори вниз — складаються в слова, фрази... Принагідно нагадаю про одну вкрай неприємну для журналістів історію, пов'язану з акровіршем.

14 березня 1965 року газета “Радянська Україна” на четвертій сторінці під рубрикою “Лист з-за кордону” опублікувала “Думу канадського українця”. Автор, Петро Собків (вочевидь прізвище прибрано), жалівся:

*Нема в Канаді соловейка,
Ані зозуля не кує —
Минають роки, а серденько
Од болю крається моє...*

І далі поет осуджував важке життя на чужині, хвалив срср і т. д. Насправді це був акровірш із закликком — якщо читати текст по вертикалі — “На москалів, ляхів і юд нозі точить і там, і тут”.

Натомість Василь Савчук любив людей, а надто людей небайдужих, творчих, героїчних. Він присвячував їм акровірші, що свідчило, з одного боку, про його майстерність, а з іншого — про ерудицію, знання історії і заслуг видатних діячів різних часів, починаючи від Шевченка, Франка, Лесі Українки... Тобто письменників, серед них — багатьох визначних сучасників (Дмитро Павличко, Ліна Костенко, Іван Дзюба), своїх колег по перу, а також політиків, діячів культури, військовиків.

У галереї славних імен — Тимотей Старух, Іванна Блажкевич, Василь Вишиваний, брати Лепкі, Кирило Осмак, Олексій Берест, Дмитро Гнатюк, Квітка Цісик... Себто він увінчав своїм небуденим словом понад сотню яскравих особистостей.

Та один акростих — особливий. Василь Дмитрович навів з моєї книги “Буття у двох світах” як епіграф-довідку про поета Олесь Степаненка, студента відділення журналістики Харківського національного університету імені Василя Каразіна, який з дванадцяти літ взявся віршувати — і от:

“Його життя у віці всього 20 літ за нез'ясованих обставин обірвалося в ніч на 29 грудня 2004 року під колесами швидкого потяга. Важко повірити, що це не розправа з напружод обдарованим поетом, патріотом, якого без вагань можна поставити в один ряд з Леонідом Кисельовим та Василем Симоненком”.

*Отой в дванадцять виплеканий твір
Любов його звівист до України:
Екзамен Слово серцем склав хлопчина...
Сьогодні голос цей сягав би зір.*

*Страшну йому вготували кончину
Ті, що на МОВУ люті з давніх пір.
Експрес убив? Ні! Вбивця — людозвір!!!
Поета, як божжа, зарили в мерзлу глину.
А на стовці — дощечка з “неизвестный”.
На ній чудово проявився чесний
Ефірний лик Олесь. В кольорах!** —

Василь Савчук із друзями — Ольгою Яворською і Петром Шкраб'юком. Львів, 21 вересня 2018 р.

Небесне визнання: — не “невідомий”, —
Кровинка рідна в українській домі.
Офіра на побідний волі стяг!

*Річ у тім, що на табличці з написом
“Неизвестный” — в кольорі, як на світлині,
— з’явилося Олесево обличчя. “Що б це
могло означати?” — запитував його батько,
який прислав мені фотографію могили. А
ознавало те, що на табличці відбилися
ефірне обличчя Олеса. По ньому його іден-
тифікували й перепоховали в рідних Дер-
гачах на Харківщині.

Авжеж! Чуйне серце Василя Савчука не
могло спокійно проминути таку трагічну
постать, як Олесь Степаненко, автор єди-
ної посмертної збірки “Свічечка” (“Нема
майбутнього у мене, / На превеликий жаль
— нема. / Єдине, що мене чекає, — могиль-
ний холод і п’ятьма”).

Не міг проминути поет і полум’яної
жертвості (в прямому значенні) тих, хто
згорів задля свободи, як смолоскип. А тому
один акровірш присвятив “Самоспален-
ним”:

“Світлій пам’яті українців Василя Ма-
куха, Олексія Гірника, поляка Ришарда Сі-
вца, чеха Яна Палаха, литовця Рамаса Ка-
ліанта, кримського татарина Муси Мала-
муда, поляка Валенти Бидиляка, удмурта
Альберта Разіна, які в різні роки здійснили
акт самоспалення як протести проти біль-
шовицького режиму брехні й людинонена-
висництва”.

Ці живі факели — якщо читати перші
літери згори вниз — уособлювали “Вогні
Волі і Пам’яті”.

Загалом Василь Дмитрович написав і
видав тридцять п’ять книжок різних жан-
рів. Тридцять шоста — “Нашадкам на згад-
ку” — вийшла вже після його відходу в по-
зачасся. І знову ж таки, oprіч невеликого
циклу скоромовок для дітей “Метка абет-
ка”, домінують акровірші. А видав цю збір-
ку друг Василя Савчука з Одеси (заразом і
мій), двічі репресований в часи срер Олек-
са Різників.

“Я обіцяв Василеві видати цю книжеч-
ку, — пише Олекса в передмові “Володар
слів з берегів Золотої Липи”. — Він прислав
мені рукопис, де зі своєю толерантністю
поставив два “моїх” сонети першими. Хай
пробачає мені. Але я їх переставив у кі-
нець”.

Ці два сонети за формою теж акровір-
ші. До того ж другий акросонет складений
на дві рими — так, як писав у ГУЛАзі сам
Олекса Різників (див.: Двострунне грало.
Одеса: Друк, 2002. 204 с.)

І ось як відповідь — акросонет Василя
Савчука, написаний 7 серпня 2022 року і
присвячений Олексі:

Ось так воно в гіркім житті бувало:
Ліричний вірш творився у тюрмі
Експромтом, потай в зеківській юрмі, —
Класичне, та нове, двострунне грало.
Струна-сльоза бриніла з віч взимі,
А навесні цвітком снаги ставала.

Радів і стилус, що, мов ясне рало,
Іржу насильства буднів зняти міг
З душі, де гордий дух родоначала
Наструнював чуття, колись німі,
Інакше, мабуть, бідне серце б стало.
Корився дух той світлу, а не темі.
І Слово, бунтом зроджене в ярмі,
Верх над невільним світом владно брало.

“Чудовим, великим майстром, волода-
рем слів був Василь Савчук — підсумовує
Олекса Різників. — Хай зі свого нинішнього
духовного далека побачить Душа його
що книжечку і порадується, що бережанці
читатимуть її і згадуватимуть свого вина-
хідливого і вигадливого земляка Василя
Савчука! Який для своїх друзів та улюбле-
них ближніх не шкодував свого таланту,
свого часу, своєї майстерності”.

До цих ширих слів приєднуюсь і я.
Шкодує тільки, що замало сказав Василе-
ві Дмитровичу тих цілющих слів, на які він
заслужував ще за життя; слів, які підно-
сила на душі й надихають.

Хай сатисфакцією буде цей спомин, ця
сильветка. І ці рядки (рубай):

Як жив — світив і славив без зусиль
Героїв, друзів, мав високий стиль.
...Із висоти братерської любови
І далі світить нам Савчук Василь.

Українка, яка стала Блаженною німецької нації

Нестор МИЗАК,
доктор історичних наук, професор
Чернівецького національного
університету ім. Ю. Федьковича

Її праведне ім’я внесено до “Місяце-
слова” Української Греко-Католицької
Церкви, затвердженого Синодом Єписко-
пів УГКЦ у Римі 3-13 вересня 2023 року, де
подано загальний перелік нерухомих свят і
днів пам’яті святих і блаженних УГКЦ уп-
родовж літургійного (церковного) року, що
починається з 1 вересня. До оновленого
“Місяцеслова” записано нових новомуче-
ників і святих, кожен із яких отримав свій
особливий день серед українського народу,
що уможлиблює уніфікацію всіх поперед-
ніх церковних календарів (мали певні роз-
біжності), щоб українська церква заслужи-
ла пошану серед інших християнських на-
родів Європи та світу. З цією метою будемо
популяризувати ім’я Блаженної Едігни для
українського загалу.

Про Блаженну Едігну вперше було ого-
лошено в мюнхенському офіційно като-
лицької архієпископії Мюнхен — Фрайзінг
архієпископом і кардиналом Веттером,
який одночасно очолював Комісію віри
єпископської Німеччини, напередодні ти-
сячолітнього ювілею хрещення України-
Руси. Повідомлялося, що в маленькому
старовинному баварському селі Пух над
річкою Ампер, в околиці міста Фірстен-
фельдбрук, у 15-ти кілометрах від сумно-
звісного концентраційного табору Дахау, у
парафіяльній церкві перебувають моші
Блаженної Едігни, дочки київської княгині
Анни Ярославни, замінної за фран-
цузьким королем Генріхом Першим.

Несподівана інформація зацікавила
науковців Українського Вільного Уні-
верситету (УВУ) в Мюнхені. Вчений
секретар УВУ Володимир Леник неза-
баром опублікував статтю під назвою
“Особливий подарунок тисячоліт-
тя”, у якій повідомив, що першим
писемним документом про Едігну є
згадка у німецькому хроніста Йоган-
на Авентина про смерть німецького
короля Людовіка Четвертого Бавар-
ського у 1347 р., який помер під час
полювання в с. Пух, де похована
обожнювана ним Едігна. Про життя
преподобної написав у першій книзі
чотиритомного видання твору “Бава-
рія Санкт” тирольський єзуїт Маттеус
Рейдер. Перший том вийшов друком у
Мюнхені 1615 р. латинською мовою і був
надрукований у німецькому перекладі
1714 року. Про Блаженну Едігну є кілька
коротких повідомлень в інтернет-ресур-
сах, у яких вона прославляється як свята
або блаженна. Але право на першість у
правдивому висвітленні походження Бла-
женної Едігни належить науковцям з ді-
спори — ректору УВУ доктору Петрові Гой
і згаданому науковому секретарю, магістру
закладу Володимирі Ленику.

Княжна Едігна народилася 1055 року у
французькому королівському дворі, де
провела своє дитинство. Вихована матір’ю
з дитинства на чужині в християнському
дусі та любові до рідних традицій, скла-
ла обітницю на побожне аскетичне життя.
Щоб уникнути приневоленого заміжжя та
королівських аморальних норм подруж-
нього буття, на дев’ятнадцятому році жит-
тя покинула французький двір і через ні-
мецькі землі помандрувала на схід до золо-
товерхого Києва, про який наслухалася від
матері Анни. Долаючи далекі дороги, 1074
року зупинилася біля старовинної липи на
пагорбі поблизу місцевої церкви в бавар-
ському селі Пух.

За переказами, тут її підібрав селянин,
який їхав возом, запряженим волами. На
возі у нього був дзвінок і сидів півень. Ко-
ли вони наблизилися до місцевої церкви,
то дзвіночок задзвонив, а півень проспів-
вав. Вирішили зупинитися, бо Едігна зва-
жила, що це для неї був Божий знак. Знай-
шла у старовинній липі біля церкви велике
дупло, у якому розмістилася на якийсь час,
а потім поселилася в маленькій хатині по-
руч. Едігна не замкнулася в монастирських
стінах, щоб рятувати власну душу, а зажила

Українська Греко-Католицька Церква нещодавно повернула україн-
ському народові прадавнє ім’я Блаженної Едігни, онучки князя Ярослава
Мудрого, яку поважали в латинській традиції. Блаженна Едігна є частиною
Вселенської Церкви і особливо вшановується в німецькому екзархаті.

серед людей і для людей, провадячи прита-
манне українському стилю аскетичне жит-
тя. За свою доброту й безкорисливість во-
на стала улюбленицею мешканців села та
найближчої округи. Селяни приходили до
Едігни зі своїми турботами, і вона допома-
гала їм порадами, лікувала від недуг людей
і сільськогосподарських тварин, вчила ді-
тей писати й рахувати.

У шоденних клопотах прожила в селі
35 років — від 1074 до 1109 року. Розповіда-
ють, що її брат, Філіпп Перший, король
Франції, коли почув про місце перебуван-
ня Едігни, приїхав до неї та просив повер-
нутися до королівського двору, але сестра
не погодилася на ці умовляння.

Померла черниця 26 лютого 1109 року,
її похоронили під престолом старої цер-
кви. Відтоді місцеві стали вшановувати
Едігну та зберігати пам’ять і любов до бла-
годійниці, яка навіть після смерті вислухо-
увала їхні молитви. Інший переказ, запи-
саний науковим секретарем УВУ, магіс-
тром Володимиром Леником, свідчить, що
“після її смерті з дупла липи, у якому вона

Шіпфлінгером, писали про неї як про мос-
ковську принцесу, а Україну трактували як
“Київську Росію”. З цієї причини з прела-
том відбулися зустрічі ректора УВУ Петра
Гоя і вченого секретаря Володимира Лени-
ка, які у взаємних наукових дискусіях з ні-
мецькими служителями дійшли істини,
що Едігна по праву належить українському
народові.

Після конкретних перемовин виріши-
ли 6 липня 1988 року відзначити пам’ять
Блаженної Едігни. Організувавши сту-
дентську та пластову молодь УВУ, ректор
університету доктор Петро Гой і вчений
секретар закладу Володимир Леник з 50-
осібним оркестром “Трембіта” з канад-
ського Монреалю прибули до містечка
Пух. Їм назустріч вийшла громада німець-
кого поселення зі священниками та хоруг-
вами. Українська делегація привезла зем-
лю з України, куди мріяла повернутися
Едігна, та ікону Блаженної, на якій напи-
сано: “Блаженна Едігно, правнучко свято-
го Володимира, дочко Анни Ярославни,
молися за всіх нас і наш нарід. У тисячоліт-
тя Хрещення України. Пух, 6 липня 1988
р.”. Учасники торжества — єпископ Кир
Платон Корниляк (УГКЦ) і архієпископ
Володимир Дідович (УАПЦ) — відслужили
Архієрейський Соборний Молебень та ос-
вятити в церкві пропам’ятну плиту із зоб-
раженням прародичів Блаженної Едігни —
Святих Володимира Великого і княгині
Ольги з відповідним текстом — посвятою
українською та німецькою мовами. Для
увіковічення історичної події доктор
Петро Гой і магістр Володимир Леник
вписали свої прізвища у пропам’ятну
книжку церкви містечка Пух.

Тоді ж доктор Петро Гой підготу-
вав новітню українську наукову роз-
відку про Блаженну, а Фондація Укра-
їнського Вільного Університету з осе-
редком у Нью-Йорку, яку очолював
тоді Петро Гой, видала серію пошто-
вих листівок із зображенням сцен
життя Блаженної Едігни. Це були
репродукції розписів з місцевої цер-
кви святого Севастіяна, а також вели-
кого вітражу з Мюнхенської катедрі,
Національного Баварського музею та
інших мистецьких картин. Найбільш по-
ширеною іконою Блаженної є її зоб-
раження біля липи в чернечому облаченні і з
коронаю на голові як символу походження
з королівського роду. Вона тримає в руках
книжку, на якій стоїть півень — художній об-
раз Ісуса Христа протестантських та като-
лицьких церков. На іншій листівці — ре-
продукція з в’їзду Блаженної Едігни до се-
ла Пух, це деталь із зображення в захристії
церкви св. Севастіяна.

Тисячолітня липа, з якою пов’язане
ім’я Блаженної Едігни, існує досі. Звісно,
зі старого стовбура залишився лише пень,
з якого відростають столітні відгалужен-
ня. На місці старого дупла липи давно
збудовано невелику капличку зі статуєю
Блаженної. Невелику церкву біля липи
декілька разів перебудовували. У 1979 ро-
ці, коли її реставрували, в захристії знай-
шли гріб, у якому колись була похована
Едігна. Церкву в містечку Пух 2007 року
відвідав третій Президент України Віктор
Ющенко. Він запропонував перенести
моші Блаженної до Києва, але ця пропо-
зиція досі не зрушила з місця. Частими
гостями тут бувають українські послі,
консули, депутати Верховної Ради, тури-
сти з різних країн.

Тож Блаженна Едігна в очах україн-
ського народу підсилює широке публічне
обговорення про сув’язь поколінь украї-
нської нації, про історичні події в Україні
упродовж тисячоліть і роль, яку відіграли
наші предки в захисті Європи від диких
азійських орд. Блаженна зміцнюватиме
дружбу між українським і німецьким наро-
дами, що утверджується кров’ю на полях
битв із підступним московським агресором.

жила, витікало запашне миро, але пере-
купники, зорієнтувавшись у власних інте-
ресах, почали торгувати святою олією, тоді
джерело, напевно, зникло”.

Приблизно 1600 року Католицька Цер-
ква в Німеччині проголосила Едігну Бла-
женною та опікункою проти крадіжок, а
моші передала у вітрину над присвяче-
ним їй побічним вівтарем церкви, перебу-
дованої ще в ті далекі часи. Стелю і стіни
церкви прикрасили розписами з життя
Блаженної Едігни та іконами різних сто-
літь, включно з новими часами, а також
подяками людей за втілені ласки. На честь
Блаженної вдячні мешканці нинішнього
містечка Пух упродовж століть, через кож-
ні десять років, влаштовували півторама-
сячні “фестивали Едігни”, під час яких від-
творювали сцени з християнсько-черни-
чного життя Блаженної, що традицію під-
тримують донині в рамках діяльності “То-
вариства Блаженної Едігни” та україн-
ських днів у Баварії.

Лише напередодні тисячоліття Хре-
щення України 1988 року українські вчені
кола та Церква зацікавилися династични-
ми зв’язками Едігни з Рюриковичами.
Щоправда, в ту пору німецькі церковні лі-
дери в найновіших публікаціях про Бла-
женну Едігну, надрукованих прелатом

Тема благословення в поезії Тараса Шевченка

Володимир МЕЛЬНИЧЕНКО,
доктор історичних наук,
лауреат Національної премії України
імені Тараса Шевченка

Скажімо, в листі до Григорія Квітки-Оснотиненка в лютому 1841 року Шевченко висловив сподівання: “Що-то якби благословив милосердний Бог нас з вами зострінуться”... Задумавши женитися на Ликері Полусмак, поет написав 30 липня 1860 року за кордон Миколі Макарову, в якого вона була кріпачкою: “Вертайтесь ж швидче до нас та поблагословіть і одружіть Ликерю з Тарасом...” Так само просив у серпні 1860-го матір його друзів, братів Лазаревських Афанасію Олексіївну: “Поблагословіть мене здалека, може, моя доля покращає”. (Цей термін є і в поемах “Катерина” та “Наймичка”: “Чистим серцем / Поблагословила...”.) У повісті “Близнята” (1855) сотник Никифор Сокира благословляє вулики з бджолами, а в повісті “Прогулянка з задоволенням і не без моралі” (1855–1858) отець Савва перед накритим столом “прочитав “Отче наш”, благословив ястів і житіє сіє”...

Траплялися й комічні ситуації, наприклад, у липні 1857 року Шевченко занотував у Щоденнику спогади про те, як у 1848-му, під час Аральської описової експедиції, на Косаралі уральські козаки-стариобрядці прийняли його — засланця з широкою, як лопата, бородою за свого розстригу-попа. Начальник Косаральського форту Денис Черторогов зазвав Шевченка в комиші й бухуров перед ним на коліна: “Благословіть, каже, батюшка, ми, каже, вже все знаємо. — Я теж, не дурень був, зрозумів у чому річ, та й хватнув саме розколницьким хресним знаменям. Захоплений есаул поцілував мою руку...”

Слава про небувалого священника дійшла до форту Раїм у гирлі Сирдар’ї Оренбурзької губернії, й тамтешній начальник козачого загону випросив у нього благословення, запропонувавши за це 25 карбованців, від яких Шевченко відмовився. Утім, ця неабияка безкорисливість лише надихнула благочестиву душу козачого командира одговітися по секрету в кибітці й усе-таки прилучитися святих таїн у такого рідкісного пастиря.

У Шевченковому Щоденнику читаємо: “Щоб не нажити собі клопоту з цими сивими небувалыми дурнями, я хутчіш залишив укріплення і вже акуратно, щотижня два рази, голою собі бороду”.

Та переходимо до високої поезії. Недосяжну, найсвятішу міру благословення (прославлення) Шевченко вчував серцем у Богородиці, видихнувши з душевних глибин у пролозі до історіософської поеми “Неофіти”:

*Благословенная в женах,
Святая праведная Мати
Святого Сина на землі.
Не дай в неволі пропадати,
Летучі літа марне тратить.*

Вкрай важливо нагадати, що поема була першим твором, написаним Шевченком уже після заслання, — 5–8 грудня 1857 року в Нижньому Новгороді. Саме в ній розкрито, сказати б, інтенції нового періоду Шевченкової творчості:

*Скорбящих радости! Пошли,
Пошли мені святее слово,*

Ця тема відображена і розкодована Шевченком найперше в семи термінах, ужитих у поетичних творах сімнадцять разів: благословенная (1), благослови (9), благословив (2), благословить (1), благословляла (1), благословляя (1), поблагословила (2). Звісно, чимало пізнавально-цікавих побутових сюжетів зустрічаємо в прозових творах і Щоденнику, листуванні Тараса Григоровича.

*Святої правди голос новий!
І слово розумом святим
І оживи, і просвіти!*

Звертаючись до “Матері Бога на землі” з особистісною слізною молитвою, Кобзар просив у неї благословення на подальший творчий труд во ім’я матері нашої України безталаної:

*Ридаю,
Молю ридаючи, пошли,
Подай душі убогій силу,
Щоб огненно заговорила,
Щоб слово пламенем взялось,
Щоб людям серце розтопило.
І на Україні понеслось,
І на Україні святилось
Те слово, Божеє кадило,
Кадило істини. Амінь.*

Із такою богонатхненністю міг писати лише поет, уже покликаний Господом і благословенний самою Богоматір’ю. В поемі “Марія” (11 листопада 1859 року) Шевченко називає її: “І Ти, великая в женах!”, “О Ти, Пречистая в женах!”, “І Пресвятая, неповинна...”, “Праведная Мати”, “Святая Мати”... Тарас Григорович усе-таки здійснив свій задум, про який писав Варвара Репніній із заслання 1 січня 1850 року: “Раніше колись думав я аналізувати серце матері за життям святої Марії, непорочної Матері Христової...” Через 2 місяці, 7 березня 1850-го, в листі до тієї ж Репніній підтвердив: “В мені народилася думка описати серце матері за життям Пречистої Діви, матері Спасителя”. Про Шевченкову поему “Марія” цікаво писали чимало шевченкознавців, але мала рацію Валерія Смілянська, що “вичерпне монографічне дослідження твору — завдання майбутнього”.

Утім, очевидно, що Тарас Шевченко залишив українцям унікальний образ Матері Божої, яка й “досі плаче / Та за козаками” і благословляє нас на перемогу...

Найперше й особливо виразно, сильно Шевченко вживає лексему “благослови” в поемі “Гайдамаки” (1839–1841), як тільки в ній з’являється збірний образ “синів гайдамаків”:

*“Благослови, — кажуть, — батьку,
Поки маєм силу;
Благослови шукать долю
На широкім світі”.*

Відобразив Тарас Григорович і неодмінну шанобу-повагу козаків до свого ватажка-отамана, як у мирній ситуації (“Благослови, отамане, / Коло села стати...”), так і у воєнному поході: “Товариство кошового / На раді прохало: / “Благослови, отамане, / Байдаки спускати / Та за Тендер посуляти, / Турка пошукати””.

Особливе благословення — дітям. У Шевченковій поемі “Марія” сам Ісус благословив малих діточок:

*О святій!
Пренепорочниє! — сказав,
Як узрів діток. Привітав
І цілував, благословляя...*

Нагадаю й про те, як у посланні “І мертвим, і живим, і ненародженим землякам моїм...” поет уявляв справді вільну Україну:

*Нехай мати усміхнеться,
Заплакана мати.
Благословить дітей своїх
Твердими руками
І діточок поцілує
Вольними устами.
І забудеться срамотня
Давня година,
І оживе добра слава,
Слава Україні...*

У Шевченка саме мати за долю добрую своєї дитини “і Господа б благословляла”, тобто прославляла...

У поемі “Єретик” (1845) Шевченко вклав у уста богослова й ідеолога чеської Реформації XV століття Яна Гуса звернен-

Т. Шевченко. Автопортрет (зі свічкою). 1860 р.

ня-волення до Бога про небесну кару для розбійників, людоїдів, які правду побороли, осміяли його славу, і силу, і волю:

*“Благослови
На мєсть і на муки,
Благослови мої, Боже,
Нетверді руки!”*

І нарешті в елегії “Чи не покинуть нам, небого...”, що стала прощальною, тяжко хворий поет записує 14 лютого 1861 року 36 рядків, завершуючи так: “Благослови мене, друже, / Славою святою”. Шевченкознавця, авторка статті про вірш у “Шевченківській енциклопедії” Елеонора Соловей зауважила: “Шевченко тоді, вочевидь, вважав твір завершеним... Проте наступний день приніс продовження й розвиток надто важливих для автора думок: нічого не змінивши в уже зафіксованому тексті, він створив ще рівно стільки ж рядків...”

Не маючи змоги та й потреби занурюватися в усебічно проаналізований останній вірш Тараса Шевченка, неодмінно приверну увагу до “слави святої”, якою поет просив його благословити:

*Через Лету бездонную
Та каламутную
Перепливем, перенесем
І славу святою —
Молодую безвічную.
Або цур їй, друже,*

І без неї обійдуся...

Нагадаю, що у Шевченка, врешті-решт, Слава (“моя доле”) синонімічна з Долею: “Ходімо дальше, дальше слава, / А слава — заповідь моя”. Втім, в останні дні перед далекою дорогою “на той світ... до Бога” поет інакше розставив пріоритети, що найкраще сформулював Юрій Барабаш:

“На передсмертному рубежі, “в остатню тяжкую минуту” три найголовніші, непроминальні вартості постають у Шевченковій думці й уяві: спасенна Віра (“нескверними устами / Помолимось Богу, / Та й рушимо тихесенько / В далеку дорогу”), образ рідного Краю (“Дніпро, Україну згадаєм, / Веселі селища в гаях, / Могили-гори на степах”) і незрадлива супутниця, “сестра“, “дружина святая” — Муза, уособлення поетичного натхнення, того, що складало сенс і таїну, щастя і муку його життя-творчості”.

Звісно, що в своїй молитві Шевченко ставив під благословення до Господа на ці найголовніші, непроминальні життєві цінності...

На завершення широ зізнаюся, що в моїй уяві тема благословення нерозривна з озвученими Шевченком проникливо-теплыми синонімічними словами, а саме: *осінила й осінився*. Кожне зустрічається в його поезії тільки раз, але ж як повчально та незабутньо.

У першому випадку йдеться про Кобзареву молитву за “людей Божих” і “святее слово” у поемі “Марина”:

*Мій Боже милий,
Даруй словам святую силу —
Людськеє серце пробивать,
Людській сльози проливать,
Щоб милость душу осінила...*

Ці рядки продовжували і концентрували сенсові роздуми й висновки вірша “Ну що б, здавалося, слова...”, написаного на Косаралі в той же час, що і “Марина” (орієнтовно кінець вересня — грудень 1848 року):

*Ну що б, здавалося, слова...
Слова та голос — більш нічого.
А серце б’ється — ожива,
Як їх почує!.. Знать, од Бога
І голос той, і ті слова
Ідуть меж люди!*

До речі, на свій день народження 25 лютого того ж 1848 року Тарас Шевченко звернувся в листі з Орської фортеці до Варвари Репніній: “Хай осінить вас благодать Божа...”

Тепер, як сам Тарас Григорович “осінився”, тобто перехрестився, в поетичному творі. Взагалі терміни “перехрестився”, “перехрестивсь”, “перехрестившись” зустрічаємо сім разів. Скажімо, наприкінці поеми “Варнак” (1848): “Подивився кругом себе / І, перехрестившись, / Пішов собі тихо в Київ / Святим помолитись / Та суда, суда людського / У людей просити...”

Але відчуйте серцем — у вірші “Якось-то йдучи уночі...”, написаному в Петербурзі за три місяці до смерті, Шевченко не лише передав своє гидливе остовпіння перед йому давно відомими й ненависними “оскверненими паладами” на чолі з Зимовим палацом і Петропавлівською фортецею, але й ефектно та назавжди висловив історичне неприйняття символів імперської Росії:

*Я схаменувся, осінився
Святим хрестом і трічі плюнув
Та й знову думать заходивсь
Про те ж таки, що й перше думав.*

Нам істинно відомо, про що думав і ввірив у Заповіті Тарас Шевченко, тож і ці його рядки є буквально заповітними...

Національний Кобзар осінив святим хрестом Україну, всіх українців і благословив на переможну боротьбу з агресивною, загарбницькою Росією:

*Борітеся — поборете,
Вам Бог помагає!*

Петлюра і кубанський професор Щербина

Олег ПУСТОВГАР,
представник Українського
інституту національної пам'яті
в Полтавській області

Симон Петлюра і Кубань

Вдячний колегам із топонімічної комісії за підтримку моєї пропозиції назвати провулок Цитовський міста Полтави на честь Федора Щербини. Її буде включено до анкети з голосування на інтернет-платформі “Едем”. А далі – вибір за полтавцями.

Наукова і громадська діяльність Федора Щербини та кубанський період життя Симона Петлюри – це важливі сторінки української історії, зокрема, Полтавщини й Кубані. Після політичного виключення з Полтавської духовної семінарії (за організацію вечора на честь Шевченка, виконання кантати “Б'ють пороги” за участю композитора Миколи Лисенка) Петлюра рятнувся від арешту, тож у 1902 році виїхав не

Меморіальна дошка на фасаді будівлі Полтавської духовної семінарії

будь-куди, а на українську Кубань. Там компанію Петлюри склав його полтавський приятель Прокіп Понятенко, котрого так само влада російського царату виключила із Полтавської духовної семінарії як “головного керівника селянських заворушень”, і який теж прагнув уникнути арешту в Україні. До речі, у 1918 році Понятенко стане послом Української Народної Республіки (УНР) при Кубанській Раді.

У Катеринодарі (нині Краснодар) Симон вчителював у 5-му міському початковому училищі. Але й не полишив українську революційну діяльність: брав участь у діяльності Кубанської організації Революційної Української партії (РУП). Цей партосередок заснували 1901 року українські кубанські діячі Степан Ерастов та Аркадій Бич. І ось через рік лави РУП на Кубані збільшилися, адже влилися і Петлюра, і ще дев'ять полтавців – так само колишні семінаристи, що приїхали разом із Симонем.

Петлюра та інші учасники осередку РУП ширили листівки національно-визвольного змісту. У них доступною мовою аргументували потребу боротьби проти “московського самодержавства”. В одній із відозв під заголовком “Солдацька пам'ятка” йшлося про те, що оскільки військова присяга не від Бога, то присягати хоч кому, хай навіть російському цареві, гріх. А ще Петлюра написав маніфест “10 заповідей”. У ньому висловлює думки про завдання РУП щодо виховання української національної самосвідомості.

Початок журналістської і публіцистичної діяльності Петлюри теж пов'язаний із Кубанню. Наш земляк почав писати статті для газет, налагоджував співпрацю з журналами “Літературно-науковий вістник” та “Записки Наукового товариства імені Шевченка”, редагованими Михайлом

Допис нав'яно засіданням Полтавської міської топонімічної комісії та Указом Президента “Про історично населені українцями території Російської Федерації”. У цьому документі серед іншого йдеться й про Кубань як регіон, що історично населений етнічними українцями. А ще про те, що настав час розповісти широкому загалу історичну правду про зв'язки земель, населених етнічними українцями, з українськими національними державними утвореннями у різні історичні періоди.

Грушевським. Писав також для РУПівських газет “Добра новина”, “Праця”, місячника “Гасло”.

Кубань – це історично населена українцями територія. Українська культура, українська пісня на Кубані вразили 23-річного Петлюру. А мова, якою говорили кубанці! Петлюра пірнув у рідну полтавську стихію, адже саме полтавський діалект визначає особливості, характерні риси української мови на Кубані, або ж “кубанської балачки”.

Він одного разу відвідав вечорниці у станиці Смоленській. Співали майже виключно старовинні думи й історичні пісні: про Байду, Нечая, Сагайдачного, Морозенка. Петлюра сказав тоді приятелю Кузьмі Безкровному: “Ми не пропадемо, коли на Кубані, до якої Петербург вживає найбільших русифікаторських заходів, панує українська пісня!”. Петлюра на Кубані вивчав пісенну творчість українських кобзарів: із повідомлення про них він виступив на засіданні

“Общества любителей изучения Кубанской области” (ОЛИКО), де розповів про походження та основні мотиви українських дум, про мандрівних кобзарів і заклик до збирання на Кубані поетичного спадку Запорозької Січі.

А ще майбутній голова Директорії Української Народної Республіки зарекомендував себе на Кубані як кваліфікований архівіст! Упорядковував архів Кубанського козацького війська Симону Петлюрі запропонував кубанський український історик Федір Щербина.

У своїй книжці “Симон Петлюра – президент України” (Торонто, 1952) останній прем'єр-міністр Кубані і невтомний борець за об'єднання кубанців зі своєю історичною Батьківщиною Україною Василь Іванис писав: “Як спраглий у пустелі накидається на воду, так Петлюра ненаситно перечитував поживкли листки рідного вславленого війська”.

До речі, Петлюра, працюючи в архіві, підготував свою першу наукову статтю про мови народних шкіл на Кубані. Серед творів Симона Петлюри на кубанську тематику є такі: “Причинок до історії переселення “турецьких запорожців” на Кубань”, “3 пере-

Симон Петлюра (в центрі) серед групи семінаристів, відрахованих з Полтавської духовної семінарії (1901–1902 рр.)

писки Хведора Квіткі з Антоном Головатим”, “Секретні циркуляри правительства на Кубані”, “Українізація на Кубані та Північному Кавказі”. Також досліджував “персидський бунт чорноморців”. Під цією назвою відоме козацьке повстання, що почалося на Кубані в червні 1797 року після повернення з походу проти персидського війська 504 козаків із тисячного загону Антона Головатого.

“Архівні справи про цей бунт Петлюра забирав до себе на квартиру, перечитував і переповідав друзям. Особливо імпонував йому ватажок бунтівників Федір Дикун, про якого він говорив як про “зразкового козацького діяча”. “От тепер би такого Дикуну!” – закінчував Петлюра свої оповіді. Про кубанських козаків, своїх сучасників, Петлюра казав Федору Щербині так: “Чорноморці – добрі молодці, бо вони зробили з Чорномор'я (правобережжя Кубані, перший регіон поселення чорноморських козаків. – Авт.) те, чого не було і на Старій Україні, яку так опаскудили кріпацтвом”. А також розповідав про неминучість революції, про те, що народові треба допомагати не лише словом і ділом, а й власною жертвою. В архіві Кубанського козацького війська Симон Петлюра пропрацював два роки. Влітку 1904-го Федір Щербина запросив його на свій хутір Джанхот під Геленджиком.

За даними поліції, на хуторі історика збиралися неблагонадійні особи під приводом “опишу архівних робіт Кубанської області”, і на шляху назад із Джанхота до Катеринодара Петлюру ще з кількома товаришами арештували. До суду його відпускають на поруки, і він поспішає до Києва, щоб звітти перебраться за кордон. Як писали сучасники Петлюри, саме з Кубані він повернувся “вже готовою людиною, означеною політично і індивідуально”. Більше на Кубань Петлюра не приїжджав, однак цікавість до неї зберігав упродовж усього життя. Так, будучи главою Директорії УНР і передбачаючи її поразку у війні з радянською владою, він планував поїхати на Кубань, щоб звітти з допомогою козаків розпочати “новий визвольний похід” на Україну”, – розповіли на сайті “Газета по-українськи” автори статті “Симон Петлюра і Кубань”.

Важливий історичний факт: у липні 1920 року делегація уряду

Республіки “Кубанський край” за повноваженням голови уряду та в. о. Кубанського військового отамана згаданого вище Василя Іваниса підписала з делегацією голови Директорії УНР Симона Петлюри угоду, за якою Україна та Кубань визнавали незалежність одна одної та зобов'язувалися надавати в усьому взаємодопомогу. У січні 1921-го Іванис особисто відвідав Петлюру, який перебував після поразки військ Директорії в еміграції у Польщі. За спогадами Іваниса, Петлюра пропонував вдосконалити підписану з Кубанню угоду на тіснущу, аж до єднання у одну державу.

Федір Щербина – видатний український діяч, з якого ворожа пропаганда “ліпить” “русского ученого”

Статистик, економіст, соціолог, історик, громадсько-політичний діяч Федір Щербина (1849–1936) народився на Кубані.

Пам'ятник Щербині у Краснодарі

Походив з роду нашадків старих козацьких родів Війська Запорозького.

Досліджував українську історію, передусім Кубані (приміром, у 1910–1913 роках написав двотомник “Історія Кубанського козацького війська”). Але не тільки: у 1914 році підготував видання з історії Полтавського земства, також вивчав історію Золотоніського земства. У 1906 році Щербину обрано головою Військової козацької ради.

Під час подій Української революції 1917–21 рр. попри поважний вік, брав найактивнішу участь в українському громадсько-політичному русі на Кубані. Скажімо, обирався членом Кубанської Законодавчої Ради (1917–1920); головою Верховного суду Кубанського козацького війська (1917), членом Верховного суду Дону, Кубані й Тереку (1920). Після загарбання червоною лєнінською росією Кубанської Народної республіки Федір Щербина опинився на еміграції.

У Празі долучився до діяльності українських наукових і музейних інституцій, став членом-фундатором Українського музею визвольної боротьби України.

Із 1924 року став дійсним членом Наукового товариства імені Шевченка. Працював професором Української господарської академії в Подєбрадах. Тут, як зазначає журналістка радіо “Свобода” Оксана Пеленська: “написав низку підручників і наукових

Федір Щербина

робіт, серед яких “Історія статистики та статистичних установ” (1922 р.), “Статистика” (загальний курс лекцій, що викладалися студентам Української господарської академії, 1922–1923 рр.), “Значення статистики як наукової експертизи” (1923 р.), “Статистика: історія статистики і статистичних установ” (1925 р.), “Класифікація потреб трудового населення в світлі бюджетних даних” (1927 р.), а також низку наукових робіт, опублікованих у “Записках НТШ”.

Зробив великий внесок в українську науку, працюючи в 1922–1936 роках професором Українського вільного університету (УВУ). У 1924–1925 роках працював ректором цього навчального закладу. Писав Щербина й художні твори. Його перу належать поеми “Чорноморці” (1919), “Іван Мазепа” та “Богдан Хмельницький” (1929) та мемуари “Пережитте, передумане, здійснене”.

А ще – наукове дослідження “Симон Петлюра на Кубані”. Ось дуже промовиста цитата з нього: “Розбором історичних матеріалів та витьямом з них найбільше цінних та цікавих відомостей для історії, пам'ятається, займалось тоді в мене четверо або п'ятеро щирих працівників, але й вони дивувались, з яким запалом взявся Петлюра до роботи (...) вившукував уміло те, що потрібно було для історії і чим він персонально цікавився (...) Йому дуже помагало знання історії України та Запоріжжя, а почасти і знайомство з народним життям Полтавщини, а в складі чорноморських козаків якраз і було найбільше виходців із Полтавщини”.

Насамкінець розповім факт, який вкотре засвідчує цинізм, безпардонність і злочинний характер війни пам'яті, яку веде проти нас російський ворог. Поховали Щербину в Празі. Однак у 2008 році, без дозволу родини, прах цього діяча за підтримки російських дипломатів та Православної церкви чеських і словацьких земель, яка займає проросійську позицію, насильно перепоховали в Краснодарі.

Також у цьому місті москвити спорудили й пам'ятник Щербині (на світлинці). І все б нічого, але поруч російські пропагандисти встановили таблицю із брехливим написом, що це, мовляв, “великий руский учений”. Таку ж нісенітницю розповідають туристам та мешканцям Кубані тамтешні екскурсоводи. Приклад із пам'ятником – лише крапелька із моря русифікаційних заходів “русского міра”, спрямованих на нищення української мови, культури й історії на Кубані та інших етнічних українських землях.

Віктор ПАЛИНСЬКИЙ

Книга-альбом знаного художника та літератора Михайла Барабаша називається "Нью-Йорк на лінії. Зарисовки, верлібри, монолог" (Львів, ЛА "Піраміда", 2021, 216 с.). У виданні справді чимало лінійної графіки, щедро пересипаної верлібром і вільним віршем. Зрештою, як і в попередній його книжці "На Другій авеню" (2016). Отже, фіксуємо: у цього художника вже склалася певна традиція щодо припровадження у світ добротних книгоальбомних видань. І це, звісно, приємно не лише для автора, але й для поціновувачів його творчості, ширшого загалу.

Власне, якщо брати до уваги передусім графіку (зарисовки), то тут домінує лінійно-штрихова. Її так багато, така вона докладна, що подеколи видається репортажною. Упевнена, акцентована лінія, ніби витисняє простір докільля рівно на свої параметри, аби запанувати тут надовше. Додаючи до простору та часу щось своє, неповторне. Лінія, як чаклунська складова частина цієї графіки: і виникає з нічого, і зникає в безмежжі, запам'ятовує назавше вже освоєний простір. Такі опанування, як на мене, дають можливість Барабашеві безперервно напрацьовувати все нові графічні бачення, спираючись на попередній досвід.

Тож графічні світи цього художника метафізично-лінійні; виповнені енергетикою, що має їх за свої канали мистецької комунікації; у цьому – сила, що назву її безмежжям. Тут користаються самоцитатою (з моєї рецензійної есеї на, уже згадану, попередню книжку М. Барабаша). "Життя художника, мандрівця світами, своєрідна "гра в бісер", як у Германа Гессе. Ніби шукаємо в сновидіннях неймовірно забуту давню домівку, відгадуємо шлях, що його чомусь не запам'ятали; трапляється, довго, мов сліпці, блукаємо в темряві, аби таки намацати бо-дай найнепомітніший путівець і неквапом просуватися далі. Тут слід дослухатися душі. Душа і творчість – єдине, що по-справжньому належить людині. І не збочити. Не зупинитися. Не злякатися".

Поетичні рефлексії у книжці подаються цілими блоками. Зауважую, що вони непоодинокі перегукуються з представленою графікою Михайла Барабаша. Йтиму послідовно, у книжковому порядку.

*Менше слів
Я тебе розумію*

Лінія Михайла Барабаша

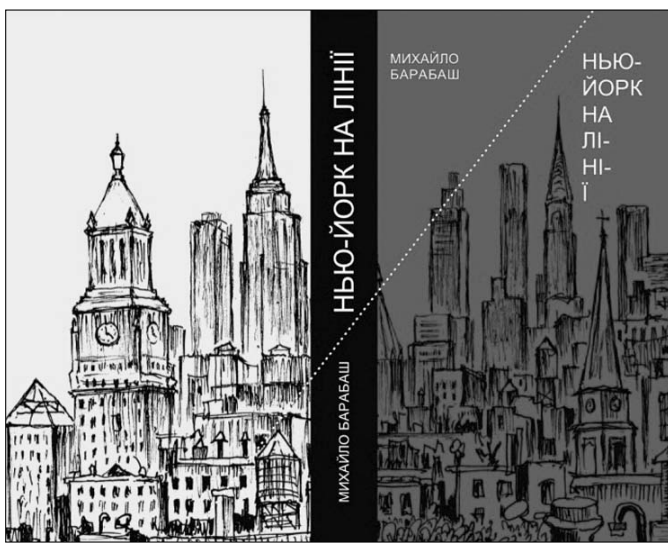
*Коли тихо
Надворі
Й очі усміхаються
В душу мою*

Ліричний герой автора нерідко виглядає самотнім і розгубленим. Проте, майже завжди, не позбавлений своєї творчої перспективи.

*...І стало лячно
Хто ми
Де ми
На цій землі*

*Що ж
Я не стану Ван-Гогом
Бо прагну говорити
Лише з Богом*

Суб'єкт його "поезії на графічних аркушах" (саме так, для себе, я назвав його вільновибудовані рефлексійні рядки) не квапиться відчувати і знати геть усе. Але найбільш вразливе не минає своєю увагою.

*Хмари сонце і вітер
Вогнистими барвами
Щомиті створюють
Дивовижні узорі
Вічного Святвечора*

А як же "нью-йоркська лінія?" – запитаєте ви. Адже художник прожив там, за океаном, чимало літ, та ще й назва книжки... Усе є.

*Мерехтіння шибок
Новоспечених
Хмарочосів
У надвечір'ї
Нью-йоркському
Вітражного світла
Експресія*

І ця "лінія" присутня впродовж усього альбому-збірника.

Часто Барабаш, як поет і графік, мислить динамічними картинками, поєднуючи чуття лірика та візію художника. Це явно підсилює його мистецьку комунікацію; дозволяє впевнено провадити діалог з читачем-глядачем. Приведу подібний та очевидний стрім, що видається цілою новелою.

*Мав велику сміливість
У підземці
Миттєво зіскочив
Униз на шпалі
Аби підняти свого
Протягом зірваного
Капелюха
Ризиковав життям своїм
Котрась із п'яти секунд
Могла стати фатальною
Тепер більш ніж золотий
Той його капелюх*

Він уміє жити не кваплячись. Для його віршового героя головне – не прогавити найменшого поруху сердечного. Він не прихильник гучної патетики. Чекає, і посутне йому відкривається й відчиняється: простими словами, невивагливими рядками, відвертими строфами. Затишок для душі.

*Різдво
Щаслива тиша
Гучні мелодії
Ніби втопились
В калюжах
Нічної суєти*

Подеколи усе це – доволі меланхолійно та поступливо. Але завше точно за словесним рисунком і, разом з тим, ненав'язливо. Він лише пропонує, а не безваріантно стверджує.

Місями автор нагадує про себе як про художника безпосередньо, через відкриту метафору; втім, і через поетичний штрих-код.

*Якщо
На вернісажі мистця
Усмінулася вам
Акварель
Це означає
Що серцем творив*

Не боїться поділитися сокровенним. Зрештою, де ще така нагода трапляється, як не в поетичному рядку?..

*Дай
Клаттик паперу
Давно вже його
Не маю
І дивна спрага
Білопаперова
Спокою не дає
Серед ночі зриваюсь*

Тут клопоть паперу набирає масштабів мегаметафори; освоєння якихось нових життєвих сенсів. Стає векторно очевидним. І мотивованим. Ходімо далі...

Візуальна естетика художника не ризикує у Барабаша загубитися серед поетичних категорій. Відбувається лише взаємопідсилення взаємопроникаючими субстанціями.

*Коник-стрибунець цвіркоче
Шукаючи свого напарника
До возу вечора
На долоні комарик
Почав жалю випускати
Щоб збадати
Чи медова у мене кров*

Його ностальгія зріла впродовж двох десятків років. Хоча там йому було й незалежно, край-образки з нашої природи, рідні, близькі люди, спогади з дитячих літ стискали душу, мережили пам'ять незабутнім. Зрештою, повернувся до Львова. Зараз мешкає й творить тут, у Леополісі.

Народився Михайло Барабаш у селі Відники, неподалік Львова, 20 серпня 1952 року. У 1980 році здобув освіту в Українській Академії друкарства (відділ графіки). Тривалий час був викладачем Львівського мистецького коледжу імені Івана Труша. З 1999-го проживав у США.

Член Національної спілки художників України. Працює в царинах станкової, книжкової, рекламної графіки та малярства.

Поціновувачам добре знайомі такі цикли і триптихи чи диптихи його творів: "Віхи історії Львова", "Звенигороду – 900", "Іван Франко", "Рік 1933-й", "Мое дитинство", "У долоні вічності", "Рідний край", "Нью-Йорк очима українця", "Старий Львів", "Майдан"... Учасник понад сотні регіональних, усеукраїнських та міжнародних виставок. Творчість художника представлена у приватних збірках колекціонерів України, Польщі, Німеччини, Канади, США, Австралії. Це – також лінія Михайла Барабаша.

Поєднання образотворчого мистецтва з поезією, певен, робить творчість Барабаша стильово вишуканою, є мотиваційним чинником до появи нових книжкових видань. Власне, такої собі творчо-біографічної серії особистісних віх і вражень.

Редакторська робота Богдана Смоляка – глибоко продумана, водночас тактовна, замотивована на питомість української мовної традиції.

Оформлення видання художником Андрієм Кісем додає до естетики книги, робить її тим, чим вона є. Яскрава колоритна контрастність, інтелігентність особистісного прочитання, добрна текстова акцентованість.

"Буковинська рапсодія"

Тетяна МІСЬКО,

завідувачка відділу краєзнавства Чернівецької обласної універсальної наукової бібліотеки ім. М. Івасюка

Олена Чайка, журналістка, майстриня вишивки, лавреатка премії ім. Григорія Гараса, завідувачка літературної частини Чернівецького академічного обласного театру ляльок, нещодавно представила свою книжку.

"Не випадково презентація, організована відділом краєзнавства ЧОУНБ імені М. Івасюка, відбулася в обласній книгозбірні. Адже в книжці "Лицар слова. Спогади" на сторінці 324 є стаття і фото Олени Чайки з Михайлом Івасюком, ім'я якого з честю носить бібліотека", – наголосила у вступному слові модераторка заходу Тетяна Місько.

Книга вийшла у видавництві "Місто" за підтримки регіональної програми книговидання. "Буковинська рапсодія" містить розділи: "Щоб квітло дерево життя", "Скрипку треба народити", "Вогонь прачотчої ватри", "Спогад у вічність", "Інтерв'ю від першої особи", "Театр – життя", "У фокусі гендеру".

Про значимість книжкового видання наголосили Леся Нос із Департаменту комунікацій Чернівецької облдержадміні-

страції, Франц Федорович – меценат і благодійник, Віктор Павлюк, Тарас Бабух – громадські діячі. Микола Шкрібляк, директор Буковинського центру культури і мистецтва, акцентував увагу на проєктах з вишивки Олени Чайки. Людмила Мельник, режисерка фільму "Олена Чайка. Формула успіху", вказала на професіоналізм колежанки. Леся Шербанюк, директорка Муніципальної бібліотеки ім. А. Добрянського, зупинилася на гендерній діяльності Олени Чайки. Людмила Скрипник, головна режисерка Чернівецького музично-драматичного театру ім. Ольги Кобилянської, розповіла про роль театру в журналістській роботі авторки. Мирослав Лазарук, письменник і журналіст, однокурсник, згадував спільні студентські роки.

Безліч зустрічей, інтерв'ю, які авторка проживала разом із героями своїх публікацій, – гідний результат сорока п'яти років журналістського життя.

Олена Чайка щедро ділилася своєю творчістю. Щиро відповідала на запитання бліц-інтерв'ю, згадувала курйози із журналістської практики, спілкування з краєзнавцями. Чимало гарних слів прозвучало на адресу Олени Чайки від друзів, колег по перу

та вишивці. Віктор Беспальченко, головний бібліотекар відділу інформаційних технологій і електронних ресурсів, підготував відеоряд світлин, періодичних видань, цитат, що якнайглибше розкрило творчі грані журналістки та вишивальниці. Багато матеріалів авторки містять слово "вперше", що вказує на новизну та історичну цінність книги. Варто відзначити

інтерв'ю із представниками влади, релігійних громад, Чернівецьких громадських товариств, діячами мистецтва.

Музичне вітання від Анни Коваль, студентки Чернівецького обласного фахового коледжу мистецтва ім. Сидора Воробкевича, гармонійно доповнило презентацію книги, що поповнить бібліотечні фонди і знайде свого читача.

Вічне – завжди сучасне

Ідучи назустріч своєму творчому ювілею – 55-річчю заснування та 45-річчю філармонійної діяльності, на концерт ювілейного циклу запросив ансамбль “Рідні наспіви”. Ведуча концерту, що відбувся в Колонній залі імені Миколи Лисенка Національної філармонії України, Світлана Корецька розповіла про найяскравіші сторінки з історії колективу.

Едуард ОВЧАРЕНКО
Фото Едуарда МЕЖУЛА

Свого часу професор Микола Давидов назвав цей ансамбль унікальним. Колектив студентів Київської державної консерваторії вже в перші роки свого існування прославляв на світових теренах вітчизняну школу академічного народно-інструментального виконавства.

Репертуарний доробок ансамблю становить понад три тисячі програм. Було виконано майже сім з половиною тисяч концертів на різноманітних сценах. Різні мотиви, різні семантичні, жанрові вектори, а відтак – незупинний рух уперед.

Для ансамблю в різні роки писали свої твори українські композитори Анатолій Білошицький, Олександр Осадчий, Олександр Яковчук, Іван Тараненко, Олександр Злотник.

Перший відділ концерту присвятили українській музиці. Почали його “Гуцульською мозаїкою” авторства Володимира Рунчака у виконанні лауреата міжнародних та всеукраїнських конкурсів, володаря гран-прі Міжнародного фестивалю в Італії “Спів музики” ансамблю “Рідні наспіви”, керівник – заслужений працівник культури України Юрій Карнаух. У співпраці з Валерієм Колядюком народилася композиція “Танець вуйка”, що продовжила програму.

Поруч із сольними програмами за роки діяльності в ансамблі виокремився ще один вектор творчості – концертні проекти з видатними оперними співаками. У колективі зберігаються вже раритетні відео, аудіозаписи, платівки з корифеями української опери. Навіть якщо побіжно згадувати імена тих, з ким оркестр працював, гастролював, виконував концерти, то утворюється своєрідна вокальна антологія від 80-х років ХХ століття і до сьогодні: Євгенія Мірошниченко, Дмитро Гнатюк, Микола Кондратюк, Анатолій Кочерга, Ігор Борко, Тарас Штонда, Анжеліна Швачка. І цей перелік можна продовжувати безкінечно.

Вже багато років з ансамблем “Рідні наспіви” працює відома оперна співачка сучасності, народна артистка України, лауреатка Національної премії імені Тараса Шевченка, володарка титулу “Жінка III тисячоліття” Людмила Монастирська. У виконанні пані Людмили слухали пісні, в яких постав величезний дивосвіт душі української жінки. Зокрема, вона заспівала українську народну пісню в обробці Анатолія Кос-Анатольського “Чотири воли пасу я”.

Пані Людмила – випускниця класу Діани Петриненко, і, напевно, була не просто хорошою ученицею, а й духовно спорідненою з Діаною Гнатівною людиною, щедрою, доброзичливою, відкритою.

В одному з інтерв'ю пані Людмила зазначила: “Пишаюся тим, що я українка. Дякуюти Богу, маю змогу представляти українську вокальну школу в найкращих оперних театрах світу”. Підтвердженням цих слів став твір з пісенної творчості Олександра Білаша на слова Дмитра Павличка “Молдаваночка”.

“Знов весна, і знов надії” – таким рядком поезії Лесі Українки була означена ця програма. Багатобарвність голосу ансамблю “Рідні наспіви” нашттовує на той

посил, у якому поєднуються любов, медитація, природа й душа, – “Гуцульський танець” (Мирослав Скорик) з музики до кінофільму “Тіні забутих предків”.

Кажуть, немає на світі більшої сили і краси, аніж мова й пісня рідного краю. Також говорять, що не все, що ми називаємо сучасним, стане вічним, але все вічне завжди буде сучасним. Так само, як вічними є наші народні мелодії – Сергій Орел, “Фантазія для скрипки з оркестром”.

У програмі вперше з ансамблем виступив співак Сергій Макієнко – соліст Київської опери, лауреат Міжнародного фестивалю оперного мистецтва, який відбувся в Естонії. Виконавець головних баритонових партій у класичних та сучасних творах, також задіяний у музичних проєктах для дітей та юнацтва. У дуеті з Людмилою Монастирською виконав не одну програму протягом 15 років роботи в театрі.

Нещодавно дует виступив на сцені Запорізької філармонії. Це було саме того дня, коли рашисти обстріляли Дніпровську ГЕС. Артисти навіть не сподівалися, що після такого обстрілу концерт відбудеться. Але він все-таки від-

бувся. Були ширі, натхненні слухачі, які сказали: “Ви обдарували нас дивосвітом таланту своєї душі”. Тож продовженням стала пісня Олександра Білаша на вірші Дмитра Павличка “Як надійшла любов” та жартівлива українська народна пісня “Чорні очка”, що подарував слухачам неповторний дует. А завершили перший відділ українською народною піснею “Гандзя” на вірші Дениса Бонковського.

У другому відділі прозвучали твори зарубіжних композиторів. Розпочала його з Іспанії, сонячної Севільї. Пролунала інтродукція іспанського композитора Х. Хіменеса з сарсуели “Весілля Луїса Алонсо”.

Зарубіжні твори наводять на думку про гастрольні шляхи колективу. А вони простягнулися світом від Східної Європи до Середньої Азії. Через багато країн Західної Європи аж до Сполучених Штатів Америки. У США “Рідні наспіви” гастролювали від центральних до південних штатів впродовж 40 днів. Сольні концерти, виступи з урядовими делегаціями на днях культури України в Європі. Артисти розповідали, що спілкування із зарубіжними слухачами завжди було цікавим і щирим. Може, навіть не завдяки знанню мов, а через те, що народні музичні інструменти є зрозумілими. Це як дипломати, що знають мову миру і злагоди.

Продовженням другого відділу став дивертисмент для оркестру французького композитора Ж. Ібера. Можливо, образи цієї музики навіяні цирковим мистецтвом, яскравим видовищем і блиском кольорів.

Національна філармонія України започаткувала цикли концертів на камерних майданчиках Києва. Це музеї, Київський культурний кластер, Національна бібліотека імені Ярослава Мудрого, галереї. І для слухачів у затишній атмосфері ансамбль “Рідні наспіви” виконує численні програми. Одна з них – “Життя прекрасне” – пов'язана з кіномистецтвом. А

в титрах до фільму з однойменною назвою написані такі слова: “Нехай прийдешні покоління очистять світ від зла, гніту, насильства і насолоджуватимуться ним”. Музика з цього кінофільму прозвучала в аранжованні ансамблю.

Кожен з артистів “Рідних наспівів” є солістом, грає на кількох музичних інструментах. Цього разу вони виконали “Тарантелу” Р. Калаче. “Аве Марія” Дж. Каччіні стала присвятою всім нашим захисникам і захисницям зі Збройних Сил України.

У таких концертах, як цього вечора, з привітною публікою, здається, глибше пізнаєш швидкоплинність часу. Час – це сипучий пісок на берегах ріки. Ріка життя має надзвичайно швидку течію. Десять там, у цій течії, зникають рідні образи, вириваються спогади. Музика, яка звучала далі, сколихнула спогади трепетними крилами – А. П'яцолла “Зима в Буенос-Айресі”, з циклу концертів “Пори року в Буенос-Айресі”.

Spinto soprano – так зарубіжні ЗМІ у своїх дописах називають Людмилу Монастирську. У перекладі це означає багате і яскраве, насичене тембрами сопрано. Цього вечора публіка мала можливість побачити пані Людмилу не з оперної сцени, не в костюмі героїні і з величезним оркестром, а зовсім близько. І від цього йде неповторна гайна камерних концертів. Вона заспівала “Голубку” С. Ірадьєра. Саме цим словом часто звертаються до найулюбленішої, найріднішої людини.

Такий концерт став можливим завдяки тому, що в усіх його творців близькі погляди на мистецтво. Програма була зіткана з минулого і сучасності, увібрала в себе майже весь півстолітній шлях колективу.

На завершення Людмила Монастирська виконала вихідну арію Маріци з однойменної опери Імре Кальмана в перекладі українською мовою. Вдячна публіка довго не хотіла відпускати улюблених виконавців зі сцени і кілька разів викликала їх на біс.

Людмила Монастирська та Сергій Макієнко

Виступ співачки-композиторки Вікторії Падалко

У Національній бібліотеці України ім. Ярослава Мудрого відбувся концерт лауреатів щорічного Міжнародного вокального конкурсу імені Квітки Цісик “Чарівна Квітка України”. Цей конкурс започатковано 2018 року з метою увічнення пам'яті співачки, сприяння відродженню та популяризації української пісні як в Україні, так і за її межами. Квітка Цісик

Чарівна Квітка України

(04.04.1953–29.03.1998) – відома американська оперна та блюзова співачка українського походження із галицьким корінням, популярна виконавиця рекламних джінглів у США. Квітка Цісик записала два україномовні альбоми: “Квітка” (1980 р.) та “Два кольори” (1989 р.). В Україні співачку почули та оцінили лише після її смерті.

У репертуарі Квітки Цісик були як популярні пісні ХХ ст., так і українські народні пісні.

У концерті-присвяті взяли участь члени журі, лауреати Конкурсу ім. Квітки Цісик, учасники всеукраїнських і міжнародних конкурсів та кон-

цертних програм – заслужена артистка Наталія Полтавець, солістка Оперної студії НМАУ Катерина Єрошкіна, завідувач вокальної кафедри УДУ Леонід Хоменко; співаки-композитори Вадим За-

вада та Вікторія Падалко; вокалісти Алла Васик, Павло Герук, Анастасія Добриніна, Данило Карачевський, Ірина Марко, Тетяна Сарапіна, Наталія Шевченко, Антоніна Штика-Ларіонова; музикант Євген Мельников (гітара).

Прозвучали українські народ-

ні та сучасні пісні, а також пісні з репертуару зарубіжних виконавців.

Ініціатором мистецького заходу стала заслужена артистка України, співзасновниця конкурсу Ірина Персанова, а партнерами – Національна рада жінок України, громадські організації “Перлини української культури – світові”, “Федерація жінок за мир у всьому світі”, “Справи сімейні”.

Перед початком основного дійства президентка Національної премії “Скарб нації” Тетяна Забавська вручила дипломи капітану ЗСУ, голові Асоціації ветеранів війни ГС “Спілка ветеранів”, “кіборгу” Олександрові Ушинському та засновнику Благодійного фонду “Захистимо та відбудемо Україну разом” Григорію Фастівську.

Учасники мистецького заходу

Георгій ЛУК'ЯНЧУК

“Ми не можемо повернути час назад.
Але можемо нести шану і вдячність людям,
які роблять надзвичайні справи”.

Перший Герой-доброволець

У столиці відбувся показ документального фільму “Да Вінчі”. Глядачі, які попередньо зареєструвалися, змогли подивитися стрічку в кінотеатрі “Жовтень”. До цього її показували у США, а в Україні – у місті Миколаєві.

Едуард ОВЧАРЕНКО
Фото Антона ЯКОВЛЕВА

Фільм розповідає про життя та подвиги Дмитра Коцюбайла “Да Вінчі” – легендарного командира, добровольця та Героя України. Це унікальна історія прикарпатця, який став культовим воїном і командиром ЗСУ.

Мета фільму – не лише розповісти історію життя воїна, а й дослідити еволюцію його становлення як патріота і захисника. Творці стрічки намагалися дати відповіді на запитання, що впливало на формування “Да Вінчі”

та як юнакові вдалося створити один із найефективніших підрозділів на фронті.

Стрічка розкриває невідомі сторінки біографії командира, який загинув у бою під Бахмутом 7 березня 2023 року. У фільмі глядачі мають можливість почути спогади рідних, друзів і побратимів Дмитра Коцюбайла, серед яких його мама Оксана Коцюбайло, сестра Мар'яна, наречена Аліна. Думками про “Да Вінчі” поділилися Головнокомандувач Збройних Сил України (2021–2024 роки) Валерій Залужний, командир батальйону “Вов-

ки Да Вінчі” Сергій Філімонов та інші побратими, які пліч-о-пліч воювали з Дмитром під час АТО та повномасштабного російсько-го вторгнення.

Окрім інтерв'ю, у фільмі представлено унікальні архівні матеріали та досі неопублікована в мережі хроніка за участю Дмитра Коцюбайла. Ці кадри дають глядачам змогу краще зрозуміти особистість легендарного командира та його внесок у захист України.

Дмитро Коцюбайло родом із села Задністрянське на Івано-Франківщині, за своє коротке 27-річне життя став культовою постаттю в лавах Збройних Сил України. Вже у 2015 році йому довірили командувати штурмовою ротою, а в 2021-му він став першим добровольцем, удостоєним звання Героя України.

– Я познайомився з Дмитром у 2019 році, коли ми були на їхній базі в Авдіївці, – згадує генеральний продюсер стрічки **Назар Борушок**. – Я досі пригадую ту чистоту, дисципліну, повагу “Да Вінчі”, яка була в нього до бійців. Це було щось неймовірне. Дякую Богові, що зміг все це побачити наживу.

Дмитро сидів напроти мене, за ним був портрет Шухевича. Я йому говорив тоді: “Дімо, я обов'язково зроблю про тебе фільм, блокбастер, ти цього заслугуєш. Бачу, що ти робиш для нашої перемоги”. На що він мені відповів: “Я не дуже фотогенічний”. Ми зняли цей фільм, але я не міг собі уявити, що він матиме такий кінець.

Знімали стрічку приблизно сім місяців. Серед локацій – Куп'янськ Вузловий, що був окупований у перші дні війни і звільнений у середині вересня 2022-го. Приїхали знімати заступника

“Да Вінчі” “Капусту”. Почався артобстріл, і нас евакуювали звідти. Того дня ми нічого не зняли, але відчули той адреналін, атмосферу, яку люди відчувають на війні щодня.

– Коли в Україні знімається фільм, та ще й під час війни, то часто доводиться всім дякувати, – розповів режисер **Володимир Сидько**. – Це насамперед завдання режисера, він несе велику відповідальність. Хотів би подякувати Богу, що цей фільм склався. Виникали такі речі, які раціонально пояснити неможливо. Це був Божий промисел. Також хотів би подякувати прекрасній команді, яка зробила просто неймовірне.

– Коли звучить фраза – Герой України, я гадаю, про яких саме героїв йдеться, – зазначив **Андрій Дубас**, який організував фінансування фільму. – Це про героїв, які віддають своє життя за Україну, зокрема, про Дмитра Коцюбайла.

Ми не можемо повернути час назад, ми не можемо повернути

людей. Але можемо нести шану і вдячність тим людям, які роблять такі, без перебільшення, надзвичайні справи. Для нас велика честь, що ми долучилися до поширення цієї історії.

Після перегляду стрічки відбувся благодійний аукціон, на якому розіграли унікальний портрет Дмитра Коцюбайла, створений громадською активісткою з Миколаєва Вікторією Сокіл. Переможцем аукціону став Артем Крук, який купив портрет за 20 тисяч гривень. Ці гроші та решту отриманих після показу коштів перерахують на поточні потреби батальйону “Вовки Да Вінчі”.

Наступні покази стрічки відбуватимуться в Івано-Франківську та Львові. Вони стануть даниною пам'яті воїну та командира, який віддав своє життя за свободу та незалежність України. А прем'єра стрічки в українських кінотеатрах дозволить широкій аудиторії дізнатися більше про героїчний шлях Дмитра Коцюбайла та його внесок у захист нашої держави.

СЛОВО

Прогвіти

ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО
ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА»
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

АНОНС

Звернення до наших читачів, передплатників, просвітян

Друзі! Тижневик “Слово Просвіти” – один із небагатьох нині існуючих островів незалежного українського слова в інформаційному морі – за певного “сприяння” нашої влади опинився на межі припинення свого існування. І тільки ми самі, хто любить, шанує і дорожить українським правдивим і об'єктивним словом можемо допомогти “Слову Просвіти”. Будь-яка фінансова підтримка видання – це вагомий внесок в українську справу. Тож подаємо Вам наші банківські реквізити:

АТ КБ “ПРИВАТБАНК” (ЄДРПОУ банку 14360570, код банку 305299) відкрито рахунок: № UA26305299000026004036804116; отримувач: ГО “Всеукраїнське товариство “Просвіта” ім. Тараса Шевченка; код ЄДРПОУ: 00031756.

Призначення платежу заповнюється платником так, щоб надати повну інформацію про платіж.

Засновник:
Всеукраїнське
товариство “Просвіта”
імені Тараса Шевченка
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 4066
від 02.03.2000 р.

Шеф-редактор
Павло **МОВЧАН**

Головний редактор
Ігор **ЗОЦ**

Редколегія
Любов **ГОЛОТА** (голова)

Павло **МОВЧАН**
Микола **ТИМОШИК**
Георгій **ФІЛІПЧУК**
Микола **ГОЛОМША**
Юрій **ГАНДЗЮК**
Галина **ДАЦЮК**
Євген **БУКЕТ**

Відповідальний секретар
Ірина **ШЕВЧУК**

Літературна редакторка
Галина **ДАЦЮК**

Коректорка
Олена **ГЛУШКО**

Комп'ютерна верстка
Ірина **ШЕВЧУК**

Бухгалтерія
279-41-46

Адреса редакції:
вул. Хрещатик, 10-Б,
м. Київ, 01001

E-mail: slovo_prosvity@ukr.net
http://slovoprosvity.org
http://prosvitanews.org.ua

Надруковано в ТОВ “Мега-Поліграф”,
04073 м. Київ, вул. Марка Вовчка, 3.

Редакція залишає за собою право
редагування та скорочення текстів.
Редакція не завжди поділяє
погляди своїх авторів.
При використанні наших публікацій
посилання на “Слово Просвіти”
обов'язкове.

Індекс газети
“Слово Просвіти” – 30617

Листування з читачами –
тільки на сторінках газети.
Відповідальність за достовірність
інформації несуть автори.

